

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร
ในจังหวัดสุรินทร์

นางรุจิรา กลองรัมย์

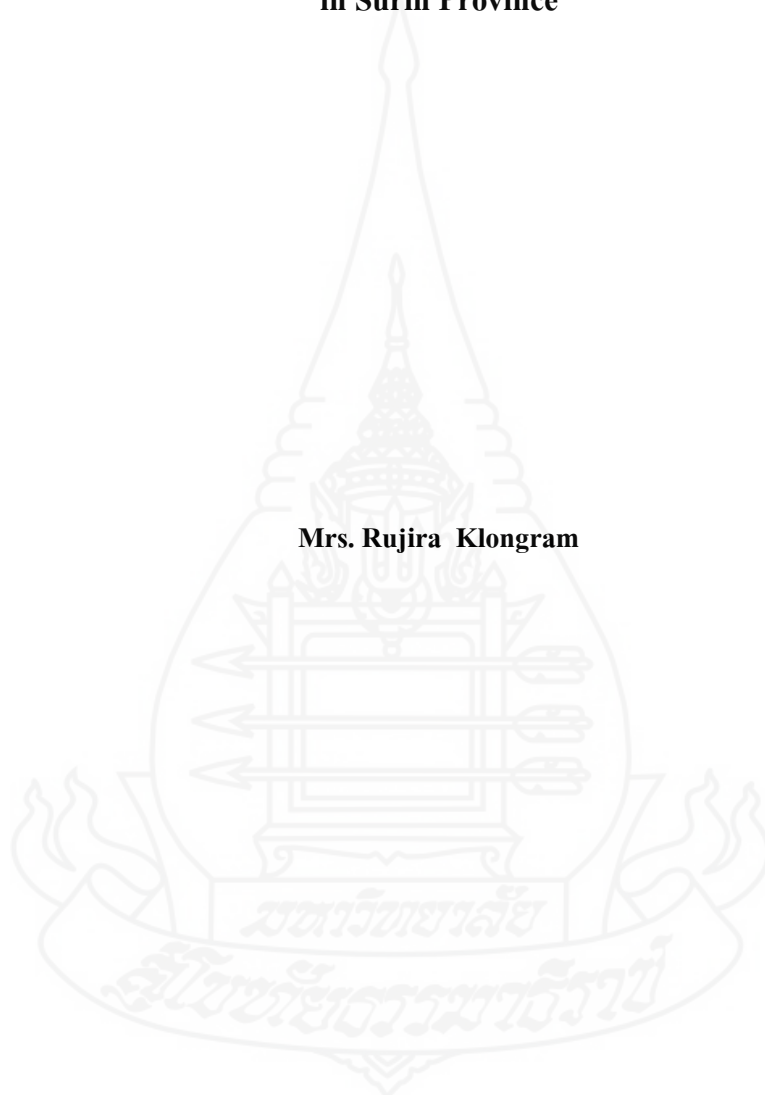


การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2559

**Factors Affecting the Business Development of Agricultural Cooperatives
in Surin Province**

Mrs. Rujira Klongram



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University
2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดสุรินทร์
ชื่อและนามสกุล	นางรุจิรา กลองรัมย์
แขนงวิชา	บริหารธุรกิจ
สาขาวิชา	วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์

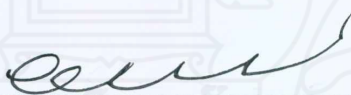
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



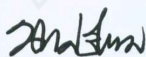
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์)



..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เขาวัว โรจนแสง)



..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษา **คั่นคว้ออิสระ** ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์
ผู้ศึกษา นางรุจิรา กลองรัมย์ รหัสนักศึกษา 2583000332 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์ **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ (2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา คือ คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการในจังหวัดสุรินทร์ กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน ได้ 399 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อายุระหว่าง 40-59 ปี และเป็นสมาชิกสหกรณ์ (2) ปัจจัยความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรมีผลต่อความพึงพอใจในระดับมาก และ (3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์หรือบุคลากรที่ให้บริการ และปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในระดับมาก

คำสำคัญ หลักการสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร สมาชิกสหกรณ์ ธุรกิจสหกรณ์การเกษตร

Independent Study title: Factors Affecting the Business Development of Agricultural Cooperatives
in Surin Province

Author: Mrs. Rujira Klongram; **ID:** 2583000332; **Degree:** Master of Business Administration;

Independent Study advisor: Dr. Boriboon Pinprayong; **Academic year:** 2016

Abstract

This research aimed to study: (1) demographic characteristics of Agricultural Cooperatives in Surin province; (2) factors related to cooperative operation satisfaction; and (3) factors affecting business development of Agricultural Cooperatives in Surin province.

The sample group used in this research was administrator's Board Conducts, Members, and Cooperative Officers of Agricultural Cooperatives in Surin province; the sample size (399 samples) was calculated by Taro Yamane formula. Questionnaire was used as a tool to collide the primary data. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and Chi-square test.

The results showed that: (1) by considering the demographic characteristics of Agricultural Cooperatives in Surin province most samples were male. The level of education was secondary or equivalent. The range of age was 40-59 year old they were cooperative member. (2) Working satisfaction was affected by operation management factor at a high level. (3) In addition, cooperative question was influenced at a high level by two important factors, cooperative officers and government policy.

Keywords: Cooperative Principles, Agricultural Cooperatives, Members of Cooperative and
Business of Agricultural Cooperatives

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ที่ให้ความกรุณา ให้คำแนะนำและติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

รุจิรา กลองรัมย์

สิงหาคม 2560

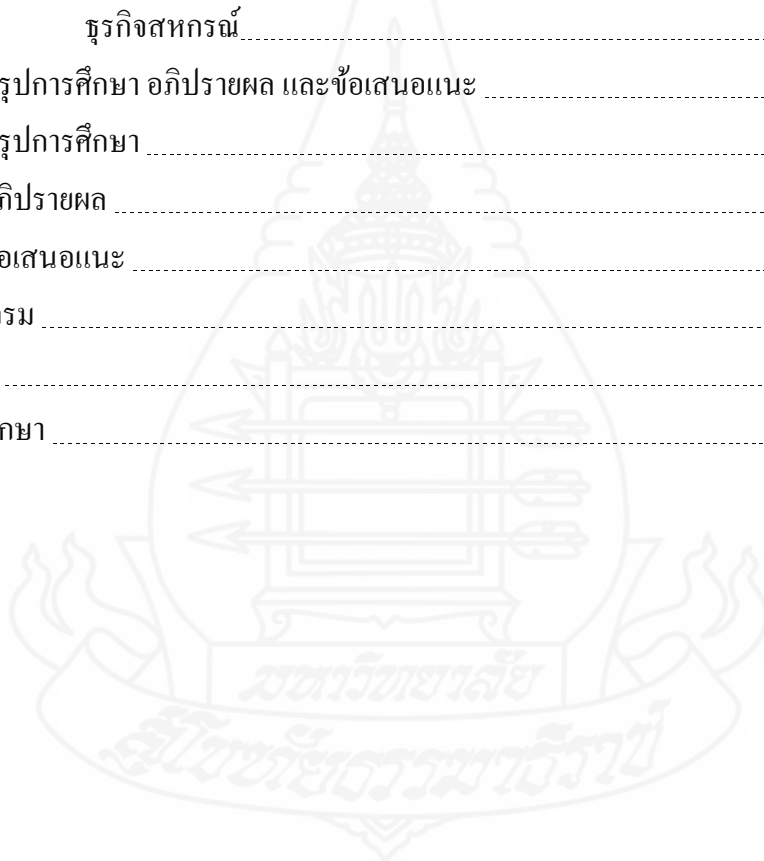


สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
กรอบแนวคิดของการศึกษา	2
สมมติฐานการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดวิธีการและหลักการพัฒนาสหกรณ์	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	33
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามของ สหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทาง การดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์	64
ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์	69
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจ ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนา ธุรกิจสหกรณ์.....	73
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปการศึกษา	89
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	97
ประวัติผู้ศึกษา	104



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	สรุปข้อมูลสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 30
ตารางที่ 2.2	ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 31
ตารางที่ 2.3	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2559 32
ตารางที่ 4.1	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ 62
ตารางที่ 4.2	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา 63
ตารางที่ 4.3	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ 63
ตารางที่ 4.4	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทบุคลากร 64
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการกำหนดนโยบาย 64
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม ของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม 66
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการองค์กร 67
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ 68
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ 69
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากร ผู้ให้บริการ 70
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์และ ให้ข้อมูลข่าวสาร 71
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงาน ภาครัฐ 72
ตารางที่ 4.13	ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการกำหนดนโยบาย 73
ตารางที่ 4.14	ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านกำหนดนโยบาย 74

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านกำหนดนโยบาย	74
ตารางที่ 4.16 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	75
ตารางที่ 4.17 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	76
ตารางที่ 4.18 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	76
ตารางที่ 4.19 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการองค์กร	77
ตารางที่ 4.20 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการองค์กร	78
ตารางที่ 4.21 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการองค์กร	78
ตารางที่ 4.22 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์	79
ตารางที่ 4.23 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์	79
ตารางที่ 4.24 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์	80
ตารางที่ 4.25 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจ สหกรณ์	81
ตารางที่ 4.26 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านการส่งเสริม ธุรกิจสหกรณ์	81
ตารางที่ 4.27 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจ สหกรณ์	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.28 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และบุคลากรผู้ให้บริการ.....	82
ตารางที่ 4.29 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการ.....	83
ตารางที่ 4.30 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และบุคลากรผู้ให้บริการ.....	83
ตารางที่ 4.31 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสาร.....	84
ตารางที่ 4.32 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านการ ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร.....	85
ตารางที่ 4.33 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสาร.....	85
ตารางที่ 4.34 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและ หน่วยงานภาครัฐ.....	86
ตารางที่ 4.35 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัย ด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐ.....	87
ตารางที่ 4.36 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและ หน่วยงานภาครัฐ.....	87

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการศึกษา	3
ภาพที่ 2.1 แผนผังความคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลในสหกรณ์	15
ภาพที่ 2.2 แสดงภาพรวมการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร	43
ภาพที่ 2.3 แสดงภาพปัจจัยการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร	44



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์เป็นองค์กรนิติบุคคล จัดตั้งในปี 2458 เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 มีอายุมากกว่า 100 ปี ประเทศไทยแบ่งสหกรณ์เป็นทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในการพัฒนาประเทศไทย ทุกรัฐบาลจะวางนโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งคือ การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสถาบันหรือองค์การเกษตรกรให้มีขีดความสามารถ สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยผ่านระบบสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตร ตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายหลักในการให้บริการสมาชิกแบบครบวงจร โดยส่งเสริมให้สมาชิกร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น การดำเนินธุรกิจ การแปรรูปสินค้า การผลิตวัตถุดิบ การจัดจำหน่ายสินค้า

จากรายงานของ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในรอบปี 2559 มีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 3,671 สหกรณ์ มีสมาชิกทั้งหมด 6,592,320 คน มีมูลค่าการดำเนินการทั้งสิ้น 290,408.73 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 ร้อยละ 1.71 โดยธุรกิจที่สร้างรายได้มาจากธุรกิจสินเชื่อคิดเป็นร้อยละ 33.37 ของมูลค่าธุรกิจทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก ปี 2558 ร้อยละ 7.97 สำหรับผลประกอบการมีกำไรสุทธิ 3,394.65 ล้านบาท แยกเป็นสหกรณ์ที่มีผลกำไร 2,473 สหกรณ์ ขาดทุน 1,152 สหกรณ์ และไม่มีผลดำเนินการ 46 สหกรณ์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามพบว่า มีอัตรากำไรสุทธิของลูกหนี้ร้อยละ 34.80 ซึ่งใกล้เคียงกับปี 2558 ทำให้ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตร

จากผลรายงานการดำเนินการ ปี 2559 พบว่า มีสหกรณ์ร้อยละ 31.38 ประสบปัญหาขาดทุน ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการดำเนินกิจการ และการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ ทำให้ต้องมีการพัฒนาการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ให้สามารถรองรับการให้บริการแก่สมาชิก และดำเนินกิจกรรมได้ยั่งยืน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกศึกษาสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีหน่วยงานสหกรณ์การเกษตรตามรายงานประจำปี 2559 ที่จดทะเบียนจำนวน 83 แห่ง และรายงานเดือนมีนาคม 2560 มีสหกรณ์การเกษตรจำนวน 85 แห่ง ซึ่งจากผลประกอบการในแต่ละสหกรณ์มีความแตกต่างกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสุรินทร์ และปัจจัยอะไรที่มีสร้างความพึงพอใจให้กับเหล่าสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ และทุกแห่ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทยให้สามารถประกอบกิจการอย่างยั่งยืน และเจริญรุ่งเรืองสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์กลุ่มตัวอย่างของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

3. กรอบแนวคิดของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยการนำแนวคิด วิธีการ หลักการสหกรณ์ ทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ จากเอกสารและผลงานที่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการและการพัฒนาสหกรณ์ มากำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

4. สมมติฐานการศึกษา

4.1 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบายต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

4.2 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

4.3 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

4.4 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

4.5 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

4.6 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

4.7 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

4.8 ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

5. ขอบเขตการศึกษา

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร คณะกรรมการดำเนินการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตร ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 399 ราย

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ เริ่มศึกษาตั้งแต่เดือนมีนาคม – สิงหาคม 2560

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สหกรณ์ (Cooperatives) คือ องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีแนวคิดร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม และได้จดทะเบียนขึ้นเป็นสหกรณ์และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์

6.2 คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values) คือ สหกรณ์ที่ประกอบกิจกรรมแก่เหล่าสมาชิกอยู่บนพื้นฐานหลักการ 7 ประการ ได้แก่ ความเท่าเทียม ความเสมอภาค การช่วยเหลือตนเอง ประชาธิปไตย ความเป็นปึกแผ่น ความรับผิดชอบด้วยตนเอง และการสนทนาแลกเปลี่ยนในหมู่สมาชิก

6.3 หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือ แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติ ด้วยการสร้างคุณค่าให้กับสหกรณ์บนพื้นฐานของหลักการการเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership) การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training and Information) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives) และการเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

6.4 อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) ความเชื่อมั่นร่วมกันที่ว่าวิธีการสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดีมีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม

6.5 วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Methods) คือ การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี

6.6 สมาชิก (Member) หมายถึง ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ ก่อนจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ รวมทั้งผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกภายหลังที่สหกรณ์ได้จดทะเบียนแล้ว โดยถือว่าได้เป็นสมาชิกเมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

6.7 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของคณะกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสหกรณ์สมาชิกสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการมีส่วนร่วม ดังนี้

6.7.1 ด้านการร่วมตัดสินใจ ได้แก่ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

6.7.2 ด้านการร่วมปฏิบัติการ ได้แก่ การร่วมโครงการ โดยการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารจัดการ และการร่วมลงมือปฏิบัติ

6.7.3 ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางวัตถุ ทางสังคมและผลตอบแทน

6.7.4 ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ได้แก่ การร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์

6.8 การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสหกรณ์ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของสมาชิกในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์หรือมีส่วนในการสนับสนุนให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมใน 4 กิจกรรมที่เป็นหน้าที่ที่สมาชิกพึงกระทำในการทำธุรกิจของสหกรณ์ในด้านด้านต่างๆ ได้แก่ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจการให้สินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจบริการ เป็นต้น

6.9 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกต่อความสุขและความสำเร็จที่พบในงานของผู้ปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ และความรู้สึกประทับใจที่สมาชิกสหกรณ์ได้รับจากการเข้ามาใช้บริการและการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สหกรณ์สามารถนำข้อมูลใช้เป็นใช้แนวทางในการกำหนดทิศทาง สร้างแผนกลยุทธ์ มาตรการ ในการสร้างมูลค่าธุรกิจสหกรณ์ โดยการบริหารจัดการผ่านระบบการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

7.2 สหกรณ์การเกษตรมีการพัฒนาธุรกิจสินค้าเกษตร สามารถบริหารจัดการในการรวบรวมผลผลิต การแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร รวมถึงพัฒนาด้านการตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ และนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาสหกรณ์และธุรกิจสหกรณ์ ให้เกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อมวลสมาชิก

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตร ผู้ศึกษาได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดวิธีการและหลักการพัฒนาสหกรณ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดวิธีการและหลักการพัฒนาสหกรณ์

แนวคิดวิธีการและหลักการพัฒนาสหกรณ์ จากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ต้องอาศัยเป็นกลุ่มก้อนการรวมกลุ่มของมนุษย์จึงมีมาช้านาน เชื่อกันว่าเริ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน ในการต่อสู้ศัตรูและการป้องกันภัยธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ต่อมาได้มีการพัฒนาการรวมกลุ่ม เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ได้แก่ การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนเดียวกัน การรวมกลุ่มของคนที่มีปัญหาอุปสรรคเหมือนกัน การรวมกลุ่มของคนที่มีแนวคิดเดียวกัน การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน เป็นต้น ในภาคการเกษตรมีการรวมตัวกันของเกษตรกรเป็นสถาบัน หรือ “องค์กรเกษตร” เพื่อให้เกษตรกรมีพลังอำนาจในการประกอบอาชีพ เกิดจากเกษตรกรที่มีความปรารถนา มีปัญหาและอาชีพคล้ายกัน ในท้องถิ่นใกล้เคียง มารวมกัน ภาครัฐจึงได้มีการจัดตั้งสถาบันเกษตรกรขึ้น โดยเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรเข้าเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ มีแนวคิด และหลักปฏิบัติมีกิจกรรมด้านการเกษตร และเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มีผู้ดำเนินการและสถานที่ตั้งเพื่อดำเนินกิจกรรม ด้านการเกษตรมีการจัดการปัจจัยการผลิต มีการแปรรูป ดำเนินการธุรกิจเกษตร การตลาด ตลอดจนส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร

นอกจากนี้ สถาบันเกษตรกรยังเป็นศูนย์รวมเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักรและโรงงานแปรรูปผลผลิตการเกษตรในท้องถิ่นด้วย (วาทสัน อินทรคัมพร, 2546; สุรพล เศรษฐบุตร, 2551) แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรเป็นเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาชนบท ซึ่งต้องพัฒนาบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าให้ประชาชนมีการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุม การใช้และการกระจายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคม ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมจะทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง ช่วยในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน เกิดความชอบธรรมมีความยั่งยืนในการร่วมคิดร่วมทำและร่วมรับประโยชน์ รวมถึงการสร้างความรู้สึกรักท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จึงควรให้ความสำคัญกับการวางแผนระดับท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรในท้องถิ่น การดำเนินงานโดยคนในชุมชน มีการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการใช้วัฒนธรรมการสื่อสารที่สอดคล้องกับการพัฒนา (สุรพล เศรษฐบุตร, 2551) สำหรับการรวมกลุ่มของเกษตรกรไทยเป็นสถาบันเกษตรกร มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรที่มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจของสถาบันเกษตรกรที่สำคัญ ได้แก่ สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร

นูกูล กรฮินยงค์ (2554) ได้สรุปความเป็นมาของวิธีการสหกรณ์ไว้ว่า การสหกรณ์มีประวัติมานานนับพันปีแต่ขาดหลักฐานยืนยันที่ชัดเจน ในปัจจุบันจึงใช้การกำเนิดของสมาคมของผู้นำอันเที่ยงธรรมแห่งเมืองรอชเดล (The Rochdale Society of Equitable Pioneers) เมื่อปี พ.ศ. 2387 ณ ประเทศอังกฤษ เป็นจุดเริ่มต้นของการสหกรณ์ในสมัยปัจจุบัน การพัฒนาวิธีการสหกรณ์มีจุดเริ่มต้นมาจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 คือ การปฏิวัติทางอุตสาหกรรม (the industrial revolution) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการใช้แรงงานคนในการผลิตไปเป็นเครื่องจักร นำไปสู่การประกอบการขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมขนาดเล็ก และทำให้ระบบทุนนิยมเติบโตอย่างรวดเร็วในยุโรป ทำให้เกิดการว่างงานอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติทางอุตสาหกรรมของโลก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง ทำให้เกิดกระแสการต่อต้านระบบทุนนิยมซึ่งมีกลุ่มหลัก ๆ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการจะล้มล้างระบบทุนนิยมให้หมดไปหรือที่เรียกว่า กลุ่มปฏิวัติระบบทุนนิยม (revolution) และกลุ่มที่มีแนวคิดในเชิงปฏิรูป คือ ยังยอมรับในข้อดีบางประการของระบบทุนนิยม แต่ต้องแก้ไขบางประการหรือกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มปฏิรูประบบทุนนิยม (reformation) โดยมีแนวทางหลักคือปรับแนวคิดจากปัจเจกบุคคลนิยม (individualism)

เป็นแบบสมาคมนิยม (associationism) ซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ได้แก่ นักสมาคมนิยม (associationists) นักทฤษฎีทางสหกรณ์ (the cooperative theorists) นักอุดมคติทางสหกรณ์ (the cooperative idealists) และนักสหกรณ์สมัยก่อนรอชเดล (the Pre-Rochdale cooperators) ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 วิธีการสหกรณ์จึงเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อเกิดปัญหาข้าวขาดแคลนมากแวงในยุโรปในช่วงปี พ.ศ. 2383 - 2392 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายประเทศจนทำให้ผู้นำรอชเดล ในประเทศอังกฤษ รวมตัวกันก่อตั้งสมาคมขึ้น โดยใช้ชื่อว่าสมาคมของผู้นำอันเที่ยงธรรมแห่งเมืองรอชเดล (The Rochdale Society of Equitable Pioneers) เมื่อปี พ.ศ. 2387 จากความคิดของ โรเบิร์ต โอเวน และแนวคิดในการตั้งสมาคมจำหน่ายสินค้าของนายแพทรีวิลเลียม คิง หรือต่อมาเรียกกันว่า สหกรณ์รอชเดล ต่อมา ผู้นำของเมืองรอชเดล ได้ยกร่าง โครงการของรอชเดล (The Rochdale Programme หรือ law the first) เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน เริ่มต้นจากการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การจัดระบบการผลิต การแจกจ่าย ซึ่งเป็นวิธีการสหกรณ์ในรูปของนิคมสหกรณ์ ต่อมาได้มีการจดทะเบียนเป็นสมาคมเปิดจำหน่ายสินค้า และเป็นที่มาของการกำเนิดสหกรณ์แห่งแรกของโลก ในสมัยปัจจุบัน โดยหลักปฏิบัติของนักสหกรณ์รอชเดล มีดังนี้

1. การควบคุมแบบประชาธิปไตย (หนึ่งคน หนึ่งเสียง)
2. การมีเสรีภาพในการเข้าเป็นสมาชิก (สมัครใจ)
3. การจ่ายดอกเบี้ยแก่เงินทุนในอัตราจำกัด
4. การเฉลี่ยคืนตามส่วนแห่งการซื้อ
5. การขายสินค้าเป็นเงินสด ไม่ปลอมปน ไม่โกงตาชั่ง
6. การส่งเสริมการศึกษาในหมู่สมาชิก
7. การเป็นกลางทางการเมืองและศาสนา

สำหรับประเทศไทย แนวคิดสหกรณ์เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จากระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนเป็นแบบการค้ามีความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิต ชาวชนวนาไม่มีเงินทุน ต้องกู้เงิน และเสียดอกเบี้ย ถูกเอาเปรียบจากนายทุน ภาครัฐจึงหาวิธีการที่จะช่วยชาวชนวนา ซึ่งกำหนดเป็น 2 วิธีการหลัก คือ จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้ชาวชนวนากู้เงินเพื่อการลงทุน และจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุน โดยกระทรวงคลังมหาสมบัติหรือกระทรวงการคลังในปัจจุบัน มีการเสนอวิธีการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2457 เช่น ตั้งธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติเพื่อให้ชาวชนวนากู้เงิน และการตั้งสังคมสหกรณ์ (cooperatives society) เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่การดำเนินงานยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2458 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น โดยกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ มีพระราชวรพงศ์เรอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์เป็นอธิบดี ซึ่งได้นำตัวอย่างจากประเทศเยอรมันมาเป็นต้นแบบ โดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินขนาดเล็ก และได้จัดตั้งสหกรณ์แห่งแรกคือ สหกรณ์

วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 ณ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีพระราชวรวงศ์เรกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์เป็นนายทะเบียนสหกรณ์คนแรก ซึ่งถือว่าเป็นบิดาแห่งสหกรณ์ไทย ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ซึ่งเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับแรก เปิดโอกาสให้จดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ได้ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2516 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสหกรณ์ไว้ 6 ประเภท ได้แก่

1. สหกรณ์การเกษตร (agricultural cooperatives)
2. สหกรณ์นิคม (land settlement cooperatives)
3. สหกรณ์ประมง (fisheries cooperatives)
4. สหกรณ์ออมทรัพย์ (thrift and credit cooperatives)
5. สหกรณ์ร้านค้า (consumer cooperatives)
6. สหกรณ์บริการ (service cooperatives)

ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีกฎกระทรวงกำหนดประเภท สหกรณ์ที่จะรับการจดทะเบียน พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2548 ออกตามความในมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดการแบ่งประเภทสหกรณ์เพิ่มอีก 1 ประเภท เป็น 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์เครดิตยูเนียน (credit union cooperatives) โดยจำแนกเป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร (agricultural cooperative group) 3 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมง และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร (non-agricultural cooperative group) 4 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน

การดำเนินงานของสหกรณ์ ดำเนินการภายใต้ “หลักการสหกรณ์” ซึ่งเป็นแนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณค่าทางสหกรณ์เห็นเป็นรูปธรรม โดย นุกูล กรยีนยงค์ (2554) ได้ให้ความหมายของ “หลักการสหกรณ์” ว่าหมายถึง “สิ่งที่สหกรณ์ทั้งหลายจะใช้ยึดถือเป็นกรอบปฏิบัติเพื่อให้เป็นบรรทัดฐานร่วมกัน หรือนัยหนึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะใช้วัดความเป็นสหกรณ์ที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลกก็สามารถใช้วินิจฉัยลักษณะของสหกรณ์ได้” หลักการสหกรณ์จึงเป็นสิ่งบ่งบอกถึงปรัชญาความคิดทางสหกรณ์ที่จะช่วยให้สะท้อนถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่ในสหกรณ์ หรือสิ่งที่มีอยู่สำหรับสหกรณ์โดยทั่วไป ซึ่งหลักการพัฒนาสหกรณ์ประกอบด้วยหลักการต่างๆ ดังนี้

1. หลักว่าด้วยการเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (voluntary and open membership) การเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ โดยประเทศไทยกำหนดไว้ว่าไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่ได้กำหนดจำนวนสมาชิกสูงสุดไว้ แล้วแต่จะสามารถดำเนินการได้ตามสมควร แต่หากสหกรณ์มีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนจะสามารถประมาณการจำนวนสมาชิกได้ เช่น คริวเรือนเกษตรในอำเภอใดก็เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในอำเภอนั้นๆ เป็นต้น สำหรับคุณสมบัติของสมาชิก ถ้าเป็นสหกรณ์การเกษตรสมาชิกต้องเป็นเกษตรกร

2. หลักว่าด้วยการควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (democratic member control) คือการให้ความสำคัญและความเท่าเทียมกันของทุกคนเป็นหลักการสำคัญการออกเสียงเพื่อการตัดสินใจของสมาชิกจึงยึดหลักประชาธิปไตยคือหนึ่งคนมีสิทธิ์หนึ่งเสียง การดำเนินการและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และที่ประชุมใหญ่

3. หลักว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (member economic participation) มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตนคือการที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิก ส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งกันมิได้

4. หลักว่าด้วยการปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (autonomy and independence) สหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองของสหกรณ์

5. หลักว่าด้วยการศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศ (education, training and information) มุ่งให้สมาชิกมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ ให้กรรมการ ผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ มีความรู้ความสามารถและทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน

6. หลักว่าด้วยการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (cooperation among cooperatives) เพื่อให้สหกรณ์สามารถสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

7. หลักว่าด้วยการเอื้ออาทรต่อชุมชน (concern for community) การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ เป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ การสงเคราะห์ส่วนรวม เช่น การให้ความสำคัญแก่การศึกษา การจัดกองทุนเพื่อการอบรม หรือการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน สหกรณ์จึงกำหนดให้มีการจัดสรรทุนสำรอง และทุนสำรองนี้ไม่สามารถนำมาแบ่งกันได้ ซึ่งเป็นทุนเพื่อความมั่นคงของส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เลิกสหกรณ์

ในส่วนของสหกรณ์การเกษตร แนวคิดเกิดขึ้นที่เมือง Hjedding ประเทศเดนมาร์ก เมื่อปี พ.ศ. 2424 โดยมีการจัดตั้งสหกรณ์แปรรูปทางการเกษตรเพื่อแปรรูปนมเนย และก่อให้เกิดการพัฒนา สหกรณ์ด้านปศุสัตว์ เป็นแนวคิดที่เกษตรกรชาวเดนมาร์กที่เลี้ยงโคนม รวมตัวกันเพื่อนำนมดิบมาแปรรูปเป็นเนยแข็ง ทำให้เนยมีคุณภาพดี เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับประเทศไทยได้มีการออก พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสหกรณ์ไทย โดยให้มีการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยสหกรณ์ขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวควบเข้ากันเป็น ขนาดใหญ่ สามารถดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ จึงเป็นจุดกำเนิดของการแปรสภาพสหกรณ์หาทุน เป็นสหกรณ์การเกษตรในปัจจุบัน ซึ่งสหกรณ์การเกษตร หมายถึง “สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ของผู้มีอาชีพทางการเกษตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจ ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก โดยรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ประกอบด้วย ธุรกิจชนกิจ โดยให้เงินกู้และรับฝากเงิน ธุรกิจการซื้อโดยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจแปรรูปผลผลิต และธุรกิจการ ส่งเสริมอาชีพและบริการ ซึ่งสหกรณ์จะช่วยให้เกษตรกรที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ยังสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามลำดับขั้น จากระดับครอบครัว ผู้ระดับ ชุมชน และระดับประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแนว ทฤษฎีใหม่ขึ้นก้าวหน้า เป็นการสร้างความพอเพียงในระดับกลุ่ม ให้เกษตรกรรวมพลังในรูปกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน ร่วมกันในชุมชนเพื่อดำเนินการด้านการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายผลผลิต ความร่วมมือด้านสวัสดิการ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนก่อนก้าวสู่โลกภายนอก เป็นเป้าหมายที่จะให้สถาบันเกษตรกรในชุมชนช่วยพัฒนาศักยภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชน (สุรพล เศรษฐบุตร, 2551) ที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ด้วยพลังของชุมชน ต้องให้ประชาชนรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อการพึ่งพาตนเองและสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน ดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ซึ่งจะทำให้สามารถวางแผนและดำเนินงานพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับ การแก้ไขปัญหาและทรัพยากรของชุมชน โดยการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย มีดังนี้

1. ธุรกิจสินเชื่อ โดยการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิกเพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ เงินให้กู้ระยะสั้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านการเกษตร ตามแผนการผลิตฤดูกาล หนึ่งๆ เช่น ค่าปัจจัยการผลิตและวัสดุการเกษตร เป็นต้น เงินให้กู้ระยะปานกลาง เพื่อการลงทุนตาม แผนการผลิตการเกษตร โดยปกติใช้ประโยชน์เกินกว่าฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ เช่น ซื้อที่ดินเพื่อทำ การเกษตร เงินกู้ระยะยาว และ สำหรับปรับปรุงแหล่งน้ำ เป็นต้น

2. ธุรกิจการรับฝากเงิน โดยให้บริการรับฝากเงินออมทรัพย์ หรือเงินฝากประจำจาก เกษตรกรสมาชิก

3. ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เช่น วัสดุการเกษตร ปัจจัยด้านการผลิต พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรกลทางการเกษตร และสินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมัน อาหาร เป็นต้น

4. ธุรกิจการรวบรวมผลิตผลการเกษตรเพื่อจำหน่าย

5. ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตร/ผลิตภัณฑ์

6. ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

1.1 แนวคิดการพัฒนาธุรกิจการเกษตร

สมโพธิ วงศ์พันธุ์ (2546) ได้ให้ความหมายของธุรกิจการเกษตรว่าหมายถึง “การดำเนินงาน ทั้งหลายในด้านที่เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูป และการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร”

สมคิด ทักษิณาวินาศ (2548) ได้ให้ความหมายของธุรกิจการเกษตรว่าหมายถึง “กระบวนการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสาขาเกษตรและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมถึงการ ผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์และจับสัตว์น้ำ รวมทั้งการผลิตปัจจัยการผลิต ธุรกิจการ รวบรวมสินค้าจากเกษตรกร การแปรรูป การขายปลีก การขายส่ง การเก็บรักษา การขนส่งสินค้า ไปสู่ผู้บริโภค และผู้ใช้ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสินเชื่อ”

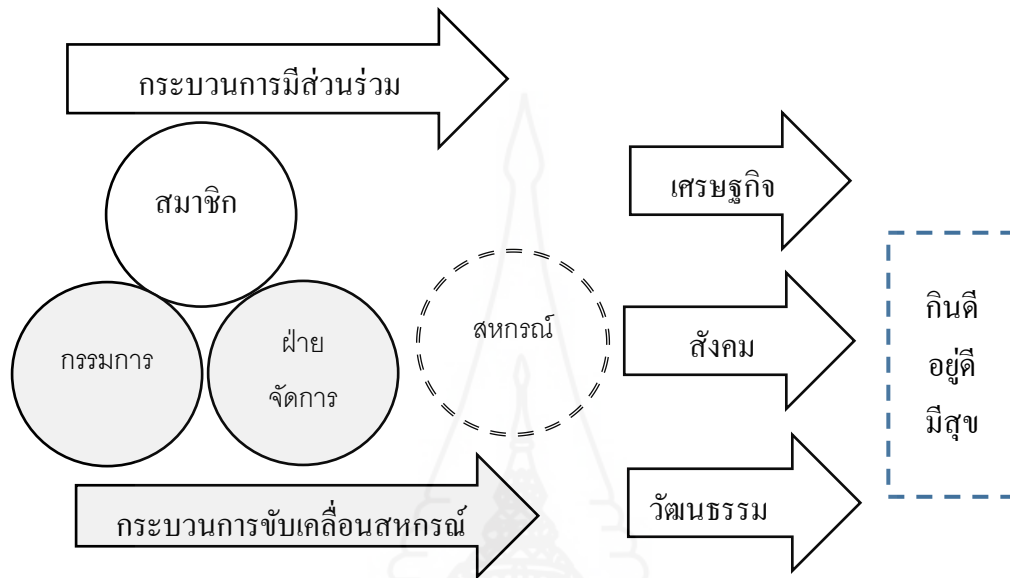
ธุรกิจการเกษตรมีความสำคัญต่อภาคการเกษตร ก่อให้เกิดการมีงานทำในภาค การเกษตรเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ก่อให้เกิดการทำ การเกษตรแบบมีสัญญา และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในภาคเกษตร โดยลักษณะโครงสร้างของระบบ ย่อยธุรกิจการเกษตรแบ่งเป็น 7 ระบบย่อย คือ ระบบย่อยปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร การผลิตสินค้า เกษตร การจัดหาสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลเกษตร การจำหน่ายสินค้าเกษตร การส่งออก สินค้าเกษตร และสินเชื่อการเกษตร ขอบเขตของธุรกิจการเกษตรจึงครอบคลุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตร และยังมีธุรกิจที่สนับสนุนการทำธุรกิจการเกษตรด้วย เช่น การขนส่ง การเงินและ

คลังสินค้า เป็นต้น การดำเนินธุรกิจการเกษตรเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งในปัจจุบันการเกษตรมีความแตกต่างจากในอดีตส่วนใหญ่เป็นแบบการค้า การทำการเกษตรจึงต้องพิจารณาตลาดรองรับ การประกอบธุรกิจการเกษตรจึงต้องมองในภาพรวมทั้งด้านการผลิตและการตลาดด้วย (สมคิด ทักษิณาวิสุทธิ, 2548) จัดการธุรกิจเกษตร (agribusiness management) จึงหมายถึง การดำเนินงานทั้งหลายในด้านที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมระดับไร่นา การเก็บรักษา การแปรรูปและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร ตลอดจนผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร การดำเนินธุรกิจทางการเกษตรของประเทศไทยปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจการค้า ความเหมาะสม ความรู้ความสามารถ เงินทุน และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบที่นิยมในประเทศไทยมี 6 รูปแบบ ได้แก่ กิจการเจ้าของคนเดียว กิจการห้างหุ้นส่วน กิจการบริษัทจำกัด รัฐวิสาหกิจ กิจการสหกรณ์ และกิจการเฟรนไชส์ สำหรับปัจจัยภายในองค์กรธุรกิจ ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างและดำเนินกิจกรรมของธุรกิจ เงินทุน และวัตถุดิบและวัสดุต่างๆ ที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการผลิตสินค้า คุณภาพของสินค้าจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ใช้ด้วย (สม โปธ วงศ์พันธุ์, 2546) และปัจจุบันการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ให้มีความสำคัญกับมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นมิติมุมมองใหม่ ของภาคธุรกิจการเกษตรด้วยเช่นกัน โดยแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้าง ความสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ คือการมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว มีการพัฒนาเศรษฐกิจไปในทิศทางที่มีความสมดุลกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม คือการพัฒนาคนและสังคม การสร้างจิตสำนึกให้การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ่มค่าและเป็นธรรม การพัฒนาคนและสังคมได้อย่างมั่นคง การมีส่วนร่วม มีความสมานฉันท์ มีการเรียนรู้ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า สามารถพลิกฟื้นให้กลับสู่สภาพ ใกล้เคียงสภาพเดิมให้มากที่สุด โดยในการดำเนินธุรกิจต้องอาศัยปัจจัยหลักพื้นฐานในการบริหารจัดการองค์กร 4 ประเภท หรือที่เรียกว่า “4 Ms” ประกอบด้วย คน (man) เงิน (money) วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ต่างๆ (materials) และการจัดการหรือวิธีการปฏิบัติงาน (management or method)

1.2 การพัฒนาการมีส่วนร่วมในสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การร่วมกันในบุคคลในสหกรณ์ ทั้งสมาชิก กรรมการ และฝ่ายจัดการ จะต้องดำเนินงานไปด้วยกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ โดยธรรมชาติมนุษย์ไม่ต้องการการบังคับให้ดำเนินการในสิ่งที่ตนเองไม่พึงประสงค์ แม้บางครั้งว่าผลสัมฤทธิ์ของงานจะออกมาไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร การทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงาน โดยใช้

กระบวนการมีส่วนร่วมจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานสหกรณ์ไปสู่เป้าหมายด้วยความพึงพอใจของคนทุกฝ่าย และยังจะเกิดความผูกพันต่อกันในระยะยาว และเกิดเป็นความจงรักภักดีต่อองค์กร ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 แผนผังความคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลในสหกรณ์

ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2554: 15)

กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในสหกรณ์จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน แต่การจะพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยผู้นำสหกรณ์ที่มีวิสัยทัศน์และความรู้ความสามารถ วิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกัน กำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน กำหนดแนวทางที่จะดำเนินงานร่วม และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการควบคุม ประเมิน วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากเป็นการพัฒนางานสหกรณ์แล้ว ยังเป็นการพัฒนาคนของสหกรณ์ให้มีการร่วมคิด วิเคราะห์ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมควบคุมดูแล ซึ่งเป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วม (ส่งเสริม กลิ่นหอม, 2552: 26-27)

1.3 นโยบายพัฒนาสหกรณ์ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

(พ.ศ. 2555 - 2559)

เป็นช่วงที่เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ทิศทางการเติบโตในรูปแบบใหม่ที่มุ่งพัฒนา เศรษฐกิจภายในให้เข้มแข็ง เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก สนับสนุนองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมองค์กรชุมชนให้เข้ามามีบทบาท ร่วมกันในการบริหารจัดการระบบสินค้าเกษตรและอาหาร การเพิ่มมูลค่า การจัดการด้านการตลาด ร่วมกับสถาบันเกษตรกร เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีช่องทางในการสร้างรายได้ที่เป็นธรรมและเหมาะสมเพิ่มขึ้น โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการตลาด การบริหารจัดการ การสนับสนุนสินเชื่อ ส่งเสริมและพัฒนาระบบสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจ พัฒนาเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงตั้งแต่การเป็นผู้รวบรวมผลผลิต การขนส่งจนถึงเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจการต่อรอง พัฒนาเข้าสู่ระบบมาตรฐาน ส่งเสริมให้สามารถต่อยอดเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตร และเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรเองโดยตรง ส่วนกลุ่มที่ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ควรยุบเลิกกิจการ รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าเกษตร ที่เป็นธุรกิจครบวงจร หรือการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายในด้านชนิดและมาตรฐาน สินค้าเน้นการใช้ระบบตลาดกลางในระดับพื้นที่หรือชุมชน โดยสถาบันเกษตรกร เป็นผู้รวบรวมผลผลิตเพื่อกระจายไปยังตลาดระดับต่างๆ และสามารถเข้าสู่ตลาดสมัยใหม่ และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555 - 2559) เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ และการสร้างเครือข่ายงานด้านสหกรณ์ รวมทั้งได้จัดทำแผนกลยุทธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์ ปี 2555 - 2559 เน้นส่งเสริมการผลิตและการกระจายสินค้าแก่เกษตรกรผ่านสถาบัน เกษตรกร เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวและถั่วเหลืองพันธุ์ดี เน้นการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมและการสร้าง เครือข่ายพันธมิตรให้เข้มแข็ง และสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์

2.1 ความหมายของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 “สหกรณ์” หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกัน ดำเนินการ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและ ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ (พระราชบัญญัติสหกรณ์, 2542)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์(2553) กล่าวว่า สหกรณ์ คือ องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน อาชีพเดียวกัน หรือถิ่นฐานใกล้เคียงกันรวมตัวกัน จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ มีสถานะเป็นนิติบุคคล ถือเป็นลำดับที่สองของขบวนการสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกภายใต้หลักการช่วยเหลือตนเอง

2.2 หลักการสหกรณ์

ทฤษฎีหรือหลักการสหกรณ์ที่ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายมาจากหลักปฏิบัติของนักสหกรณ์ร็อกเดล (Rochdale Practice) ซึ่งในระยะแรกก็มิได้มีการแถลงเป็นหลักการสหกรณ์โดยเฉพาะ จึงมีผู้กล่าวถึงหลักการของร็อกเดล แตกต่างกันไปบ้างอย่างไรก็ดีมีการรวบรวมหลักการสหกรณ์ร็อกเดลไว้ 7 ข้อ ดังนี้

- 1) เปิดรับสมาชิกทั่วไป (Open Membership)
- 2) ควบคุมตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Control: One Man One Vote)
- 3) ทำการค้าด้วยเงินสด (Cash Trading)
- 4) จำกัดดอกเบี้ยที่ให้แก่ทุนเรือนหุ้น (Limited Interest on Capital)
- 5) แบ่งเงินปันผลตามส่วนแห่งการซื้อ (Dividend on Purchase)
- 6) เป็นกลางทางการเมืองและศาสนา (Political and Religious Neutrality)
- 7) ส่งเสริมการศึกษาระหว่างสมาชิกสหกรณ์ (Promotion of Education)

นอกจากหลักการสหกรณ์ 7 ข้อแล้วยังมีข้อย่อยๆ อีก 4 ข้อที่นักสหกรณ์ร็อกเดลถือปฏิบัติ คือ

- 1) ขายสินค้าตามราคาตลาด
- 2) ขายสินค้าที่บริสุทธิ์ไม่ปลอมปน และขายอย่างซื่อตรง
- 3) ให้มีการประชุมโดยสม่ำเสมอ และบ่อยครั้งเพื่อพิจารณากิจการสหกรณ์
- 4) การตรวจสอบบัญชีและทำรายงานต่อสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA) ได้จัดประชุมที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ปี พ.ศ. 2473 ตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นชุดหนึ่งสังคายนาหลักการสหกรณ์ร็อกเดล และได้เสนอผลการศึกษาต่อที่ประชุมของ ICA ในปี พ.ศ. 2480 ที่กรุงปารีสสรุปได้ว่าหลักการสหกรณ์ร็อกเดล ทั้ง 7 ข้อ นั้นสามารถแยกเป็นหลักการสหกรณ์มูลฐาน (Fundamental Principles) 4 ข้อและหลักประกอบ (Subsidiary Principles) 3 ข้อดังต่อไปนี้

หลักการพื้นฐาน หรือหลักที่จำเป็น 4 ข้อ ได้แก่

- 1) การเปิดรับสมาชิกทั่วไป (Open Membership)
- 2) การควบคุมแบบประชาธิปไตย (Democratic control)
- 3) การจัดสรรเงินส่วนเกินตามส่วนการทำธุรกิจของสมาชิก (Distribution of Surplus in Proportion to members' Transactions)

- 4) การจำกัดดอกเบี้ยเงินทุน (Limited Interest on Capital)

หลักประกอบ 3 ข้อ ซึ่งมีความสำคัญขั้นรองไม่ผูกพันการปฏิบัติของสมาชิก ได้แก่

- 5) การเป็นกลางทางการเมือง และศาสนา (Political and Religious Neutrality)
- 6) การค้าด้วยเงินสด (Cash Trading)
- 7) การส่งเสริมการศึกษา (Promotion of Education)

หลังจากกำหนดหลักการสหกรณ์ครั้งแรก เป็นเวลาประมาณ 25 ปี ในปี พ.ศ. 2506 สมัชชา ICA ได้ตั้งคณะกรรมการหลักการสหกรณ์ (The Commission on Cooperative Principles) เพื่อศึกษาและปรับเปลี่ยนหลักการสหกรณ์รื้อเซลล์ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง คณะกรรมการเสนอและได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาสหกรณ์ที่กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2509 รับรองหลักการสหกรณ์ 6 ประการ และให้ถือว่าหลักการทุกข้อมีความสำคัญต่อการเป็นสหกรณ์เท่ากันหมด โดยหลักการ 4 ข้อแรก กำหนดวิธีทำงานของสหกรณ์ หลัก 2 ข้อหลังเป็นหัวใจสำหรับความก้าวหน้าของขบวนการสหกรณ์ ดังนี้

- 1) การเปิดรับสมาชิกทั่วไปและด้วยใจสมัคร (Open and Voluntary Membership)
- 2) การควบคุมแบบประชาธิปไตย (Democratic Control)
- 3) การจำกัดดอกเบี้ยเงินทุน (Limited Interest on Capital)
- 4) การจัดสรรเงินส่วนเกินอย่างเที่ยงธรรม (Equitable Distribution of Surplus)
- 5) การศึกษาทางสหกรณ์ (Cooperative Education) 6) การร่วมมือระหว่าง

สหกรณ์ (Cooperation Among Cooperatives)

หลักการสหกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบันในโอกาสครบรอบ 100 ปี ICA ได้มีการประชุมสมัชชาที่เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2538 กำหนดหลักการสหกรณ์ในศตวรรษที่ 21 (Cooperative Principles for The Twenty-First Century) 7 ข้อ (สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, 2538) ได้แก่

หลักการข้อที่ 1 การเปิดรับสมาชิกทั่วไป และด้วยความสมัครใจ (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์เป็นองค์กรโดยสมัครใจ ที่เปิดรับบุคคลทุกคนซึ่งสามารถใช้บริการของสหกรณ์ได้ โดยปราศจากการกีดกันทางเพศ สังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา และบุคคลนั้นต้องเต็มใจ รับผิดชอบในฐานะสมาชิก

หลักการข้อที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยสมาชิกของตน ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของสหกรณ์ ไม่ว่าชายหรือหญิงที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนสมาชิก ต้องมีความรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก สมาชิกของสหกรณ์ขึ้นปฐมนิสิตี้ออกเสียงเท่ากัน (หนึ่งคน หนึ่งเสียง) ส่วนสหกรณ์ในขั้นอื่นก็จัดให้เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย

หลักการข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) มวลสมาชิกพึงร่วมทุนกับสหกรณ์ของตน อย่างเท่าเทียมกัน และควบคุมการใช้เงินทุนตามวิถีประชาธิปไตย โดยปกติอย่างน้อยส่วนหนึ่งของทุน ต้องมีทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์และสมาชิกพึง ได้ผลตอบแทนจากเงินทุน (ถ้ามี) อย่างจำกัดภายใต้เงื่อนไขของความเป็นสมาชิก เหล่าสมาชิกจะจัดสรร เงินส่วนเกินเพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างหรือทั้งหมดดังต่อไปนี้ คือ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ของตนโดยอาจจัดเป็นกองทุนสำรองซึ่งอย่างน้อยส่วนหนึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกัน เพื่อจัดสรรประโยชน์ให้สมาชิกตาม ส่วนธุรกรรมที่ตนทำกับสหกรณ์และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการข้อที่ 4 การปกครองด้วยตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระที่ช่วยตนเองภายใต้การควบคุมของมวลสมาชิก หากสหกรณ์นั้นๆ ทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรอื่นๆ รวมถึงรัฐบาล หรือแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก ต้องมั่นใจได้ว่าการกระทำของสหกรณ์เช่นนั้น อยู่ภายใต้การควบคุมแบบประชาธิปไตย โดยมวลสมาชิกรวมถึงดำรงความเป็นอิสระไว้ได้

หลักการข้อที่ 5 การศึกษา การฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training and Information) สหกรณ์พึงให้การศึกษ และฝึกอบรมแก่บรรดาสมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้ง ผู้จัดการ และพนักงานเพื่อให้เขาเหล่านั้นบรรลุผลในการช่วยพัฒนาสหกรณ์ของเขา สหกรณ์พึงให้ข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและผู้นำทางความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะและประโยชน์ของการสหกรณ์

หลักการข้อที่ 6 การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives) สหกรณ์พึงให้บริการแก่มวลสมาชิกอย่างเต็มที่และสร้างความเข้มแข็งแก่ขบวนการสหกรณ์ โดยร่วมมือกันเป็นขบวนการตามโครงสร้างระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการข้อที่ 7 ความเอาใจใส่ต่อชุมชน (Concern for Community) สหกรณ์พึงดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนของตนตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ

2.3 ตัวแบบทางสหกรณ์ (Cooperative Models)

นุกูล พายีนง (2554) ในความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบของวิสาหกิจสหกรณ์ กับวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจอื่นๆ มิได้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เจ้าของกิจการ (Owner: O) หรือผู้ถือหุ้น ผู้บริหารหรือผู้ทำงานหรือลูกจ้างผู้ปฏิบัติงาน (Employee: E) และผู้ใช้บริการ หรือลูกค้า (Customers: C) แต่สำหรับในองค์การธุรกิจทั่วไป องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนจะแยกจากกันโดยพิจารณาที่ผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายได้รับ เจ้าของกิจการได้ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปเงินปันผล (Dividend) ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงาน หรือลูกจ้างได้ผลตอบแทนในรูปเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรืออื่นๆ เช่น โบนัส โดยผลประโยชน์ที่นำมาจัดสรรให้คนเหล่านี้ ได้มาจากการดำเนินงานหรือจากการธุรกิจกับผู้เป็นลูกค้า เมื่อมีผลกำไรมากก็จะมีผลประโยชน์ที่กิจการจะนำไปจัดสรรให้คนเหล่านี้มากด้วย และหากจัดสรรหรือจ่ายให้ผู้ทำงานมาก (ในรูปเงินเดือนค่าจ้างหรืออื่นๆ) ส่วนที่เหลือถึงผู้เป็นเจ้าของจะน้อย หรืออาจเกิดกรณีกลับกันคือมีการจัดสรรผลประโยชน์ให้ผู้ปฏิบัติงานน้อย ก็จะมีส่วนเหลือให้เจ้าของกิจการมาก หากทุกฝ่ายรักษาระดับความพอใจไว้ได้ก็จะไม่มีความขัดแย้ง แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏมักมีความขัดแย้งในผลประโยชน์เกิดขึ้นเสมอๆ ผลสรุปมักขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า ใครมีอำนาจต่อรองมากกว่ากัน

ปัญหาในลักษณะข้างต้นนี้จะไม่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจสหกรณ์ เพราะในวิสาหกิจสหกรณ์นั้นมีทางเชื่อมของสมาชิกภาพ (Membership Bridge) ที่เชื่อมระหว่างผู้เป็นเจ้าของ (Owner) กับลูกค้า (Customer) ในกรณีของสหกรณ์ผู้ผลิต (สินค้าหรือบริการ) และสหกรณ์ผู้บริโภค และเชื่อมระหว่างผู้เป็นเจ้าของ (Owner) กับลูกจ้าง (Employee) สำหรับสหกรณ์แรงงาน (สหกรณ์คนงานหรือสหกรณ์การผลิต)

เมื่อได้เข้าใจถึงความหมายและแนวความคิดทางสหกรณ์ในเบื้องต้นแล้ว ในบทนี้จะได้กล่าวถึงหลักสหกรณ์ทั่วไป หรือนัยหนึ่งกล่าวได้ว่าเป็นหลักการทั่วไปของสหกรณ์ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงคุณลักษณะของการสหกรณ์ได้จากการประมวลแนวคิดปรัชญา และอุดมการณ์ทางสหกรณ์เข้าด้วยกัน เป็นหลักการที่จะใช้พิจารณาความเป็นสหกรณ์ในเบื้องต้น แต่อาจจะไม่สามารถแสดงถึงสถานภาพสหกรณ์ตามนิยามทางกฎหมายได้ หลักทั่วไปของสหกรณ์ประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

- 1) หลักว่าด้วยการรับสมาชิก
- 2) หลักว่าด้วยความเสมอภาค
- 3) หลักว่าด้วยเสรีภาพ
- 4) หลักว่าด้วยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) หลักว่าด้วยการรวมทุน
- 6) หลักว่าด้วยการแบ่งผลประโยชน์
- 7) หลักว่าด้วยการสงเคราะห์ส่วนรวม

2.4 ลักษณะสำคัญของสหกรณ์

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2545) กล่าวว่า สหกรณ์ก็ยังคงมีลักษณะสำคัญที่เหมือนกันในทุกประเทศ ขณะเดียวกันมีความแตกต่างจากองค์กรหรือสมาคมอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1) สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีความถาวร การที่จะเป็นสหกรณ์ได้จะต้องมีการก่อตั้งเป็นองค์กร(Organization) ที่มีระบบการปฏิบัติงานในลักษณะของความร่วมมือระหว่างบุคคลที่มา รวมกัน การร่วมมือนี้มีได้เกิดเพียงชั่วคราวชั่วคราว เช่น การรวมกันแบบลงแขกคานา หรือเกี่ยวข้าว เพราะเมื่อเสร็จแล้วก็เลิกกันไป องค์กรสหกรณ์ที่เน้นการดำเนินการทางเศรษฐกิจที่ตั้งขึ้นอย่างถาวร มีระบบการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน อาจประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก หรือการบริโภคของมนุษย์ ทั้งนี้จะมีสถานภาพทางกฎหมายหรือไม่ก็สุดแต่ประเทศนั้นๆ จะกำหนดองค์การบางแห่งอาจมิได้จดทะเบียนตามกฎหมาย แต่มีความเป็นสหกรณ์สูงกว่าสหกรณ์ ที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายก็ได้

2) สหกรณ์เป็นการรวมกันของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ กำเนิดของสหกรณ์เริ่มต้นด้วยความยากไร้เดือดร้อน โดยมีความเชื่อว่าหากมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง จะสามารถบรรเทาความเดือดร้อนนั้นได้ ความคิดบริสุทธิ์ที่มุ่งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถือเป็นหัวใจสำคัญของสหกรณ์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ดังคำกล่าวที่ได้ยินอยู่บ่อยครั้งในวงการสหกรณ์ว่า “สหกรณ์เป็นองค์การรวมคนยิ่งกว่าการรวมทุน” หมายความว่า สหกรณ์ไม่ถือเอาทุนเป็นสาระสำคัญลำดับแรก แต่ถือเอาคุณสมบัติของบุคคลมากกว่า สอดคล้องกับคำกล่าวของนักสหกรณ์ชาวสวีเดนท่านหนึ่งกล่าวว่า “ถ้าเรามีโอกาสที่จะจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นใหม่และหากให้เริ่มต้นในหมู่สมาชิกที่มีความรู้ดี แต่ขาดเงินทุนอย่างหนึ่งกับให้เริ่มต้นจากการมีเงินทุนมากๆ แต่สมาชิกขาดความรู้ก็อย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าขอเลือกเอาอย่างแรก” แสดงให้เห็นว่าทุนไม่มีความสำคัญไปกว่าคุณสมบัติของบุคคลที่มา รวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกจากจะมีความรู้แล้วคำว่า “น้ำใจสหกรณ์” (Cooperative Spirit) ถือว่ามีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของสหกรณ์

3) สหกรณ์ยึดหลักการช่วยตนเอง โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถือได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การช่วยตนเอง คือไม่หวังพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ไม่รับ ไม่ขอ ไม่รอคอยความช่วยเหลือ เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากผู้อื่นองค์การใดหรือรัฐบาล แต่ต้องยึดหลักการพึ่งพาตนเอง อย่างไรก็ดี การช่วยเหลือตนเองของผู้ด้อยโอกาสอาจเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากจึงต้องช่วยตนเองโดยการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Self-help Through Mutual Help) คือ การคิดและทำเป็นกลุ่ม หรือ หมู่คณะ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมได้โดยง่าย ยึดคติที่ว่าแต่ละคน เพื่อหมู่คณะและหมู่คณะเพื่อแต่ละคน (Each for All And All for Each)

4) สหกรณ์เป็นองค์การของผู้สมัครใจและมีความต้องการร่วมกันบุคคลที่เข้าเป็น สมาชิกสหกรณ์เพื่อร่วมกัน ต้องเกิดจากความสมัครใจปราศจากการบังคับใดๆ ผู้เป็นสมาชิกต้องมีความเลื่อมใสในวิธีการสหกรณ์ และเห็นว่าเหมาะสมกับวิธีการดำเนินการทางเศรษฐกิจของเขา หากไม่แล้วจะไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจัง ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์ในอนาคต ในทางตรงข้ามหากเห็นว่าสหกรณ์เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับเขาก็สามารถออกจากการเป็นสมาชิก ได้อย่างเสรี นอกจากนี้ยังต้องเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการร่วมกันในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ สินค้าราคาถูก เป็นต้น โดยคาดหวังว่าสหกรณ์ สามารถให้บริการเพื่อสนองความต้องการร่วมกันได้

5) สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดความเสมอภาคเป็นหลัก สมาชิกสหกรณ์ทุกคน ไม่ว่าจะมิหรือจนมีสิทธิเสมอภาคในกิจการของสหกรณ์ ความเสมอภาคมีอยู่ทั้งในการรับบริการ หรือประโยชน์ที่ได้รับจากสหกรณ์ และการควบคุมบริหารองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ บริหารงาน ได้กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกมีอำนาจสูงสุดในการควบคุมสหกรณ์ สามารถ ตัดสินปัญหาใดๆ โดยถือคะแนนข้างมากเป็นสำคัญ ทั้งนี้สมาชิกทุกคนมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน คนละหนึ่งเสียงเท่ากัน โดยไม่คำนึงถึงเงินที่นำมาลงทุนในสหกรณ์ว่าจะมีมากน้อยเพียงใด ขณะเดียวกันสมาชิกทุกคนมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อบริหารสหกรณ์ อย่างเท่าเทียมกัน

6) สหกรณ์เป็นองค์การที่ไม่แสวงหากำไร แต่เฉลี่ยผลประโยชน์ที่ได้รับคืนแก่ สมาชิกอย่างเที่ยงธรรม สหกรณ์เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นมิได้เพื่อแสวงหากำไรดังเช่น ธุรกิจเอกชน ทั่วไป แต่มุ่งจัดบริการสนองความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก โดยยึดหลักให้บริการในราคา ต้นทุนเสมอ หากมีส่วนเกินจากการดำเนินงานพึงเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกอย่างยุติธรรม ตามส่วนแห่ง งานที่สมาชิกทำให้สหกรณ์ สมาชิกใดทำงานให้สหกรณ์มาก ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์มากย่อม ได้รับประโยชน์มาก สมาชิกที่ไม่มีส่วนร่วมกับสหกรณ์เลยก็จะไม่ได้รับประโยชน์ จึงเป็นหลักที่ ชอบด้วยเหตุผลและวิธีการที่เที่ยงธรรม ในทางตรงข้ามสหกรณ์กลับเป็นปฏิปักษ์ต่อการแสวงหา

กำไรอันไม่เป็นธรรม กำไรที่เกินความพอดีอันควรจะได้รับตามปกติ เช่น การขายสินค้าในราคาสูงเกินควร ปลอมปนสินค้า ผลิตภัณฑ์คุณภาพต่ำ การกดราคาผลผลิตการเกษตร เป็นต้น สหกรณ์จึงเปรียบเสมือนเป็นคานงัดเศรษฐกิจ (Economic Lever) ที่สำคัญ

2.5 โครงสร้างสหกรณ์

สหกรณ์เมื่อมีการพัฒนาและเจริญเติบโตขึ้น จึงมีการจัดตั้งองค์การสหกรณ์เพื่อประโยชน์ในการประสานงานด้านนโยบายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการต่อรองกับบุคคลภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการตลาด ซึ่งสหกรณ์ท้องถิ่นไม่อยู่ในฐานะที่ต้องทำได้ด้วยตนเอง สหกรณ์การเกษตรทั่วไปนับเป็นองค์การสหกรณ์ที่มีความสำคัญที่สุดต่อขบวนการสหกรณ์ไทย สหกรณ์การเกษตรสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) สหกรณ์ขั้นปฐมภูมิ (Primary Societies) เป็นสหกรณ์ที่มีแดนดำเนินงานครอบคลุม 1 อำเภอ และให้ทำหน้าที่เป็นสหกรณ์เอนกประสงค์ เรียกสหกรณ์ประเภทนี้ว่า “สหกรณ์ท้องถิ่น”
- 2) สหกรณ์ขั้นทุติยภูมิ (Secondary Societies) เป็นองค์กรกลางของสหกรณ์ท้องถิ่น หรือเป็นสหกรณ์ที่มีสหกรณ์ท้องถิ่นเป็นสมาชิก สหกรณ์ขั้นทุติยภูมินี้อาจเป็นองค์กรระดับจังหวัด หรือระดับภาค หรือระดับชาติก็ได้
- 3) สหกรณ์ขั้นตติยภูมิ (Tertiary Societies) เป็นองค์กรกลางของขั้นทุติยภูมิ (มีสหกรณ์ขั้นทุติยภูมิเป็นสมาชิก) สหกรณ์ขั้นตติยภูมินี้อาจเป็นองค์กรระดับชาติ หรือระดับภาคก็ได้

2.6 สหกรณ์การเกษตรและการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

2.6.1 สหกรณ์การเกษตร (Agricultural Cooperative)

สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยเกษตรกร มีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิต เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทำหน้าที่เป็นสหกรณ์เอนกประสงค์ (Multi-purpose Cooperative) ให้บริการด้านสินเชื่อ รับฝากเงิน จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร และสินค้าที่จำเป็นในการบริโภครวบรวมผลผลิตการเกษตรจำหน่าย หรือแปรรูปบริการปรับปรุงบำรุงที่ดิน เป็นต้น สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีอาณาเขตดำเนินการครอบคลุมในพื้นที่อำเภอหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็น สหกรณ์ขั้นปฐมภูมิหรือสหกรณ์ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามมีสหกรณ์การเกษตรบางแห่งมีพื้นที่ดำเนินงาน กว้างกว่านั้น เช่น สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. เป็นต้น ทั้งนี้ สหกรณ์การเกษตรมีโครงสร้างใน 3 ระดับ คือ ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติหรือเป็น ลักษณะสหพันธ์สหกรณ์หรือชุมนุมสหกรณ์ (Federated Cooperative) ส่วนสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. เป็นสหกรณ์ที่

เป็นแบบรวมศูนย์ (Centralized Cooperative) มีการดำเนินงานระดับจังหวัดที่มีหน่วยบริการ ในพื้นที่อำเภอต่างๆ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ให้บริการด้านสินเชื่อ เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ให้บริการอยู่แล้ว สำหรับสหกรณ์การเกษตรจะมีการแบ่งโครงสร้างภายในของสมาชิกออกเป็นกลุ่มๆ ตามอาณาเขตพื้นที่ที่สมาชิกอยู่ เรียกว่า กลุ่มสมาชิก สมาชิกแต่ละกลุ่มก็จะมีการบริหารกลุ่มเอง โดยเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มหรือผู้ทำหน้าที่อื่นๆ เพิ่มเติมตามความจำเป็นและประธานกลุ่มนี้เองจะถูกเลือกขึ้นไปเป็นคณะกรรมการดำเนินการเพื่อบริหารสหกรณ์ต่อไป

สหกรณ์การเกษตรดำเนินงานโดยทุนภายในองค์กร ได้แก่ ทุนจากการถือหุ้น (ทุนเรือนหุ้น) ทุนสำรอง (จัดสรรตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10) ทุนสะสม ตามระเบียบและข้อบังคับ ทุนดำเนินงานหมายถึงผลรวมของทุนสหกรณ์และหนี้สินทั้งสิ้น ทุนอื่นๆ และทุนจากแหล่งเงินภายนอก ได้แก่ เงินกู้ยืมและเครดิตการค้า เงินรับฝากสหกรณ์อื่นๆ และหนี้สินอื่นๆ ในส่วนของทุนสะสม เป็นเงินที่สหกรณ์จัดสรรจากกำไรสุทธิตามข้อบังคับของสหกรณ์ เงินอุดหนุน เงินบริจาค เงินช่วยเหลือ หรือเงินอื่นใดที่ได้รับบริจาค รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินทุนสะสม โดยจะใช้ เป็นเงินทุนเพื่อการพัฒนากิจการของสหกรณ์ เช่น จัดให้มีสำนักงานของสหกรณ์ จัดให้มีทรัพย์สินถาวร ในการดำเนินธุรกิจ อาทิ ฌาง โรงสี โรงงานเครื่องจักร เป็นต้น โดยทั่วไปความสามารถในการบริหาร เงินทุนหมุนเวียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารลูกหนี้ของสหกรณ์การเกษตรเป็นสำคัญ และ จากการที่การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรจัดตั้งในหมู่สมาชิกที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันตามสภาพ ท้องถิ่น จึงมีรูปแบบต่างๆ ตามลักษณะของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเพื่อตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. (สกต.) สหกรณ์กองทุนสวนยาง สหกรณ์โคนม สหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำ สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน สหกรณ์สมัชชารายย่อย สหกรณ์การเกษตรทั่วไป (สหกรณ์สตรี สหกรณ์สุรา สหกรณ์การเกษตรทั่วไป) และปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ประเภท (สมคิด แก้วทิพย์ และกฤษดา ภักดี, 2556) ดังนี้

1) สหกรณ์การเกษตรทั่วไป คือสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอต่างๆ ที่อยู่ในความ อนุเคราะห์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่กำหนดให้จัดตั้งทุกอำเภอ โดยใช้เงินทุนของสหกรณ์การเกษตรเอง หรือการกู้ยืมจากแหล่งทุนอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการสหกรณ์

2) สหกรณ์การเกษตรในเขตพัฒนา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรในเขต รพช. ของสำนักงาน เร่งรัดพัฒนาชนบท สหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง ของกองบัญชาการทหารสูงสุดที่เข้าไปจัดการใน พื้นที่แทรกซึม และสหกรณ์การเกษตรในเขตนิคม ของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นการจัดตั้งสหกรณ์ การเกษตร โดยโครงการร่วมกันกับส่วนราชการอื่นๆ โดยใช้เงินทุนของส่วนราชการนั้นๆ

3) สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปพิเศษ คือสหกรณ์การเกษตรที่จัดตั้งขึ้นตามกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้ผลิต ผู้ปลูก อาทิ สหกรณ์ผู้ผลิตยาสูบ สหกรณ์ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น

นอกจากนี้ สหกรณ์การเกษตรที่จัดตั้งขึ้นตามกลุ่มอาชีพเฉพาะ ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐตามภารกิจ เช่น

1) สหกรณ์การเกษตรเพื่อตลาดลูกค้า ช.ก.ส. หรือ สกต. ได้รับการสนับสนุนหลักจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) รวมถึง กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจ บัญชีสหกรณ์ โดยได้รับทุนในรูปของค่าหุ้นจากสมาชิกซึ่งเป็นลูกค้า ช.ก.ส. เพื่อรวมกันซื้อ รวมกันขาย ผลผลิตเกษตร บังคับการผลิตทางการเกษตร เครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องอุปโภคบริโภค และการแปรรูปจากผลผลิตการเกษตร รวมถึงธุรกิจบริการ การขนส่ง เป็นต้น

2) สหกรณ์กองทุนสวนยาง ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) โดยให้ความช่วยเหลือเกษตรกรกรชาวสวนยางรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง และมีการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงผลิตยางแผ่นผึ่งแห้ง/รมควัน เพื่อแปรรูปผลผลิต รวมถึง มีการจัดตลาดประมูลยางระดับท้องถิ่น เพื่อการซื้อขายยางพาราที่ได้คุณภาพมาตรฐาน

3) สหกรณ์โคนม ได้รับการสนับสนุนจากองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) โดยจัดสรร โควตาและรับซื้อน้ำนมดิบจากสหกรณ์เพื่อนำเข้าโรงงานนมของ อ.ส.ค. ผลิตนมโรงเรียน

4) สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน โดยจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกร โดยเกษตรกรที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มสหกรณ์ และมีจุดมุ่งหมายเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.6.2 การดำเนินงานของสหกรณ์

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 46 เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการ ดังต่อไปนี้ได้

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก
 - 2) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
 - 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
 - 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
 - 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
 - 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจ้างหรือรับจํา ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
 - 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ยืม เช่าเช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จ้างหรือจํา นายหรือจําหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
 - 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
 - 9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- สุชิน ปลีหะจินดา (2552) ได้สรุปวัตถุประสงค์ธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรไว้ดังนี้
- วัตถุประสงค์สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์อเนกประสงค์ดำเนินธุรกิจโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้
- 1) จัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพและค่าใช้จ่ายในครอบครัว
 - 2) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์โดยวิธีการรับฝากเงินทั้งฝากประจำและฝากออมทรัพย์
 - 3) ช่วยเหลือสมาชิกในด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตลอดจนสิ่งของอื่นๆ ที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิกในราคายุติธรรม

4) ช่วยเหลือสมาชิกในด้านการจำหน่ายผลิตผลของสมาชิกให้ได้ราคาดี ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

5) ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตรแผนใหม่แก่สมาชิก ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตลง และได้รับผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น โดยการแนะนำพันธุ์ที่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนเทคนิคในการผลิตสินค้าเกษตรกรรมที่ทันสมัย

2.7 ธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร

2.7.1 ธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน

1) การให้เงินกู้แก่สมาชิกการให้เงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรจะให้บริการแก่เฉพาะสมาชิกของสหกรณ์เท่านั้น โดยเงินกู้ที่ให้นี้จะต้องให้เป็นไปตามแผนการให้เงินกู้เพื่อสร้างประโยชน์นอกเกษตร และเมื่อให้เงินกู้ไปแล้วสหกรณ์จะมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินเป็นระยะๆ จึงเรียกว่าเงินกู้ที่มีการกำกับแนะนำ (Supervised Credit) การให้เงินของสหกรณ์การเกษตรโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) เงินกู้อะยะสั้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานในการเกษตรสำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ

(2) เงินกู้อะยะปานกลาง ได้แก่ เงินกู้เพื่อใช้ในการลงทุนในสินทรัพย์การเกษตร ซึ่งปกติใช้ประโยชน์ได้เกินกว่าฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ

2) การรับฝากเงินจากสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ สหกรณ์จะรับฝากเงินจากสมาชิก 3 ประเภท คือ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ และเงินฝากประจำ โดยสหกรณ์จะจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้สมาชิกในอัตราที่เป็นธรรม

2.7.2 ธุรกิจขายหรือรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก

ธุรกิจขายหรือรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกและการแปรรูปสหกรณ์จะแสวงหาตลาด และพยายามขายผลิตผลการเกษตรของสมาชิกให้ได้ราคาที่เป็นธรรมทั้งนี้ สหกรณ์จะได้ดำเนินการให้สอดคล้องกันไปตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูก และการขยายสำหรับการขายนั้นสหกรณ์จะดำเนินการตั้งแต่การรวบรวม การรักษา การคัดคุณภาพ การแปรรูป และการจำหน่าย

ในการรวบรวมผลิตผลการเกษตรของสหกรณ์ สามารถทำได้ 3 วิธี คือ

- 1) การซื้อขาย
- 2) การฝากขาย
- 3) การรวมกันขาย หรือวิธีกงสี

2.7.3 ธุรกิจซื้อหรือการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่าย

ธุรกิจซื้อหรือการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิกสหกรณ์ทำหน้าที่จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการเพาะปลูก กับสิ่งของที่จำเป็นสำหรับครอบครัวสมาชิก เช่น ข้าวสารมาจำหน่ายแก่สมาชิกโดยอาศัยวิธีการดังนี้

- 1) การจัดหาสหกรณ์จะจัดหามาขายเฉพาะสิ่งของและจำนวนใบสั่งซื้อรวมกันของสมาชิกเท่านั้น
- 2) การขาย ปกติสหกรณ์จะขายด้วยเงินสด ซึ่งเป็นวิธีการที่สหกรณ์ไม่เสี่ยงกับความเสียหาย และสมาชิกจะซื้อได้ในราคาถูกกว่าราคาซื้อเงินเชื่อ

2.7.4 ธุรกิจบริการและบำรุงที่ดิน

สหกรณ์จะตั้งเครื่องยนต์สูบน้ำตลอดจนจัดระบบการส่งน้ำ และการระบายน้ำ เพื่อให้การใช้น้ำเกิดประโยชน์แก่การเพาะปลูกของสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยสหกรณ์จะเรียกเก็บเงินค่าบริการจากสมาชิกตามสมควร เพื่อทดแทนเงินที่สหกรณ์ได้ลงทุนไป

2.7.5 การส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสหกรณ์การเกษตร เพราะจะช่วยให้การเพาะปลูกของสมาชิกได้ผลดีขึ้น การที่นับว่าการส่งเสริมการเกษตรเป็นธุรกิจหนึ่งของสหกรณ์การเกษตรก็เพราะว่า หากสหกรณ์จะประกอบธุรกิจให้ได้ผล สหกรณ์จำเป็นต้องจ้างเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเป็นของตนเอง แล้วเก็บค่าบริการเกี่ยวกับการนี้จากสมาชิกเท่าที่จำเป็น

2.7.6 การให้การศึกษอบรม

ความจริงการให้การศึกษอบรมไม่ได้เป็นธุรกิจของสหกรณ์ แต่เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของสหกรณ์เพราะการให้การศึกษอบรมอย่างสม่ำเสมอแก่บรรดาสมาชิก กรรมการ ดำเนินการ ผู้จัดการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของสหกรณ์ จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องนั้นๆ ทราบถึงหน้าที่และความรับผิดชอบตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ จะช่วยให้การประกอบธุรกิจของสหกรณ์เป็นไปด้วยดีและถูกต้อง

2.8 การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายคำว่าสหกรณ์ว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542

มาตรา 46 เพื่อปฏิบัติให้เป็นตามวัตถุประสงค์ ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอรหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจ้างหรือรับจํานำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จ้างหรือจํานำ ขายหรือจําหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

ดังนั้น เพื่อสร้างความมั่นคงเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ของสหกรณ์ภาคการเกษตร รวมถึงการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์” โดยมุ่งหวังเสริมสร้างพัฒนาองค์กรธุรกิจสหกรณ์ในด้านต่างให้เพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ธุรกิจการให้สินเชื่อ ธุรกิจการรับฝากเงิน ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจําหน่าย ธุรกิจรวบรวมหรือแปรรูปผลผลิต และการให้บริการ เป็นต้น

2.9 สหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 2.1 สรุปข้อมูลสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)
สหกรณ์การเกษตร	83	198,196
สหกรณ์ประมง	1	283
สหกรณ์ออมทรัพย์	10	31,672
สหกรณ์ร้านค้า	2	1,871
สหกรณ์บริการ	8	1,133
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	11	23,933
รวมทั้งสิ้น	115	257,088

ที่มา: รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์

จากข้อมูลสหกรณ์ของจังหวัดสุรินทร์ ปี 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 115 แห่ง โดยสหกรณ์การเกษตร มีจำนวนมากที่สุด คือ 83 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.17 รองลงมาคือ สหกรณ์เครดิตยูเนียน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.56 สหกรณ์ออมทรัพย์ 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.70 สหกรณ์บริการ 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.96 สหกรณ์ร้านค้า 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.74 สหกรณ์ประมง 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.2 ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559

ประเภทสหกรณ์	ปริมาณ ธุรกิจ (แห่ง)	ปริมาณธุรกิจ แยกตามประเภทการให้บริการ (ล้านบาท)					
		รับ ฝาก เงิน	ให้ สินเชื่อ	จัดหา สินค้ามา จำหน่าย	รวบรวม ผลผลิตและ แปรรูป	บริการ และ อื่นๆ	รวม ทั้งสิ้น
การเกษตร	68	1,533	5,703	1,328	1,889	5.42	10,459
ประมง	1	0.43	0.60	2.00	0.50	-	3.53
ออมทรัพย์	8	5,814	12,862	962.06	-	0.18	19,638
ร้านค้า	1	-	-	2.84	-	-	2.84
บริการ	5	1.84	5	29.80	-	-	36.70
เครดิตยูเนียน	7	91.28	115.66	5.22	-	0.17	212.33
รวมทั้งสิ้น	90	7,441	18,686	2,330	1,889	5.83	30,354

ที่มา: รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์

ปี 2559 ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ของจังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 30,354 ล้านบาท โดยแยกตามประเภทธุรกิจ ดังนี้ ธุรกิจสินเชื่อมีจำนวนมากที่สุด คือ 18,686 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.56 รองลงมาคือ ธุรกิจรับฝากเงิน จำนวน 7,441 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 24.51 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย 2,330 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.68 ธุรกิจรวบรวมและแปรรูป จำนวน 1,889 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.23 ธุรกิจบริการและอื่นๆ จำนวน 5.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.02 ตามลำดับ

แยกตามประเภทสหกรณ์การในการทำธุรกิจ ดังนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ที่สุด คือ 19,638 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาคือ สหกรณ์การเกษตร จำนวน 10,459 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.46 สหกรณ์เครดิตยูเนียน 212.33 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.70 สหกรณ์บริการ 36.70 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.12 สหกรณ์ประมง จำนวน 3.53 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.02 และ สหกรณ์ร้านค้า จำนวน 2.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.3 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559

ประเภท สหกรณ์	ผลการดำเนินงานปีล่าสุดที่มีการปิดบัญชี ปีงบประมาณ พ.ศ.2559							
	ผลการดำเนินงาน			การดำเนินงานมีผลกำไร - ขาดทุน				กำไร (ขาดทุน)
	(1)	(2)	(3)	สหกรณ์มีผลกำไร		สหกรณ์ขาดทุน		
	จำนวน (แห่ง)	รายได้ (ลบ.)	ค่าใช้จ่าย (ลบ.)	จำนวน (แห่ง)	กำไร (ลบ.)	จำนวน (แห่ง)	ขาดทุน (ลบ.)	(5)-(7)
การเกษตร	83	4,483.68	4,292.51	65	200.80	18	8.53	192.27
ประมง	1	3.55	3.38	1	0.16	-	-	0.16
ออมทรัพย์	10	1,577.19	507.85	10	1,070.61	-	-	1,070.61
ร้านค้า	2	1.72	1.49	2	0.22	-	-	0.22
บริการ	8	33.83	34.78	6	0.27	2	1.30	(1.03)
เครดิต	11	33.75	23.30	10	10.58	1	0.11	10.47
ยูนิย่น								
รวมทั้งสิ้น	115	6,133.72	4,863.40	94	1,282.64	21	9.94	1,272.70

ที่มา: รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์

ปี 2559 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ของจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 115 แห่ง มีรายได้ทั้งสิ้น 6,166.72 ล้านบาท มีค่าใช้จ่ายจำนวน 4,863.40 ล้านบาท ผลดำเนินงานมีกำไร 94 แห่ง เป็นเงินจำนวน 1,282.64 ล้านบาท ผลการดำเนินงานขาดทุน 21 แห่ง เป็นเงินจำนวน 9.94 ล้านบาท

โดยสหกรณ์การเกษตรจำนวน 83 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.13 ของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ และผลดำเนินงานมีกำไร 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.31 ผลการดำเนินงานมีกำไรจำนวน 200.80 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.66 ของผลกำไรรวมทั้งสิ้น สำหรับสหกรณ์อีก 5 ประเภทรวม 32 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.82 13 ของสหกรณ์ในจังหวัดสุรินทร์ ผลดำเนินงานมีกำไร จำนวน 1,081.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 83.34 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ มีปริมาณมากที่สุด แต่ผลการดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3.1 ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำรวมทั้งเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และส่งผลให้ต่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความพึงพอใจในงานเป็นทัศนคติหรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบโดยเฉพาะของผู้ปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวกับงาน จะเห็นได้ว่าเรื่องความพึงพอใจในงานนี้เป็นเรื่องของทัศนคติหรือเจตคติโดยตรง ทัศนคตินั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Component) ซึ่งเป็นส่วนที่เป็นอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขาู้หรือเข้าใจอยู่ก่อนแล้ว และองค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม (Behavioral Tendency Component) ซึ่งจะส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม (สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ, 2545)

ชร สุนทรายุทธ (2553: 111) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกรวมๆ ของบุคคลต่อการทำงานในทางด้านดีที่เกิดจากการทำงาน ทำให้ได้รับผลตอบแทน เกิดความพึงพอใจ เกิดความรู้สึก กระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจใน การทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน รวมถึงความสำเร็จตามเป้าหมาย ขององค์กร

โสภณ ทองปาน (2542: 36) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นระดับ (Degree) ความรู้สึกของแต่ละคนที่มีความรู้สึกในแง่บวกหรือลบต่องานที่ทำเป็นการสนองตอบในความรู้สึก หรือในความคิดต่องานที่ตนเองทำต่อสถานที่ทำงาน รวมทั้งลักษณะทางกายภาพ (Physical Conditions) เช่น ห้องทำงาน ทางเข้า-ออก ตำแหน่งที่ตั้งของเครื่องจักร อุปกรณ์ห้องน้ำ และอื่นๆ และลักษณะทางสังคม (Social Conditions) คือ สังคมของผู้ร่วมงานตั้งแต่หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน มองในอีกแง่หนึ่งความพึงพอใจในการทำงานเป็นระดับเครื่องชี้วัดถึงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังในความรู้สึกกับสิ่งที่เป็นจริง

จากความหมายความดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ความรู้สึกด้านจิตใจ ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละบุคคลมีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน เมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองจะเกิดความรู้สึกประทับใจ และจะเกิดความไม่ประทับใจ เมื่อได้รับการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร ได้แก่ เจ้าของกิจการ สมาชิกหรือลูกค้า พนักงาน และซัพพลายเออร์ มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนองค์กรสามารถประสบความสำเร็จ

ในส่วนความพึงพอใจของสมาชิกหรือลูกค้า หรือผู้มารับบริการที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์กรนิติบุคคลมาจากปัจจัย ดังนี้

- 1) สถานที่บริการ สามารถเข้าใช้บริการได้ง่ายและมีเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการอย่างเพียงพอ
- 2) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ถูกต้อง และครบถ้วน ทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรเกิดความเชื่อถือ และเชื่อมั่นในผลที่จะได้รับทำให้เกิดความพึงพอใจ
- 3) การวางนโยบายที่ค่านึงและให้ความสำคัญถึงผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรเป็นหลัก ทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรรู้สึกได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี และเป็นธรรมชาติ
- 4) กระบวนการบริการ ที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรได้รับการตอบสนองที่รวดเร็วในระยะเวลาที่องค์กรได้กำหนดไว้ และได้ผลลัพธ์หรือสนองความต้องการแก่ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรอย่างถูกต้อง และมีคุณภาพ รวมถึงการประกันคุณภาพหลังการเข้ารับบริการ
- 5) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ให้บริการอย่างสร้างสรรค์และด้วยมิตรภาพที่ดีต่อผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กร ส่งผลทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กร เกิดความประทับใจและพึงพอใจ
- 6) สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการ มีการจัดการด้านสุขอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย
- 7) การมีส่วนร่วมในงาน สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์กร โดยสามารถให้ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอ หรือคำติชม

8) ผลประโยชน์ที่ได้รับ สามารถตอบสนองได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่ผู้เข้ามาใช้บริการหรือสมาชิกองค์กรคาดหวังว่าจะได้รับ

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ตามแนวคิดของ Edwin Locke (1968 อ้างในวิจารณ์ คงคาน้อย, 2547: 10-11) ได้จำแนกองค์ประกอบไว้ทั้งหมด 9 ด้าน ดังนี้

1) งาน (Work) เป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่ทำให้คนพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หมายถึง คนนั้นชอบงานหรือไม่ ถ้าชอบและการสนใจก็就会有ความพอใจในงานสูง นอกจากนี้ งานนั้นท้าทายหรืองานนั้นมีโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้หรือไม่ หรืองานนั้นยากง่ายเหมาะสมกับคนทำหรือไม่ ปริมาณงานมากเวลาน้อย หรืองานนั้นส่งเสริมให้ผู้ทำมีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้เพียงใด ส่งเสริมให้ผู้ทำมีโอกาสประสบความสำเร็จหรือไม่ เป็นต้น

2) ค่าจ้าง (Pay) เป็นเงินหรืออย่างหนึ่งอย่างใดที่ลูกจ้างสามารถนำไปใช้เพื่อเครื่องชี้วัดในการบำบัดความต้องการของตนได้ ค่าจ้างที่เหมาะสมยุติธรรมและเท่าเทียมกัน จะทำให้คนเกิดความพอใจ และส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ดีได้

3) โอกาสที่จะได้รับการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง (Promotion) ลูกจ้างหรือคนทำงานจะได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ไป ซึ่งสิ่งนี้คือ ความหวังที่จะได้รับจากนายจ้างหรือผู้บริหาร ซึ่งในการเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง ต้องพิจารณาถึงความยุติธรรมและเป็นเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับได้

4) การยอมรับ (Recognition) การยอมรับจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งที่บุคคลทำงานต้องการและทำให้เกิดความพึงพอใจได้

5) ผลประโยชน์ (Benefit) ผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนที่บุคคลรับหรือคาดหวังจะได้รับจากการทำงาน เช่น โบนัส วันหยุดพักผ่อน ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

6) สภาพการทำงาน (Working Conditions) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านกายภาพ เช่น อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ความชื้น แสง เสียง สภาพห้องทำงาน ที่ตั้งองค์กร เป็นต้น

7) หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา (Leader) หัวหน้าลักษณะต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชา เช่น หัวหน้าที่มุ่งงานมากก็จะคาดหวังให้ลูกน้องมุ่งมั่นอย่างเดียว จนเกิดการขาดมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งลูกน้องที่พบหัวหน้าประเภทนี้ จะเกิดความพึงพอใจในการทำงานหรือไม่พึงพอใจก็ต้องขึ้นอยู่กับ การปรับตัวของลูกน้องเป็นสำคัญ

8) เพื่อนร่วมงาน (Co-workers) จะส่งเสริมหรือหยุดยั้งความพึงพอใจในการทำงาน ของบุคคลได้อย่างมาก เช่น ถ้าหากมีเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถสูงเป็นมิตรพร้อมช่วยเหลือ คนอื่นบุคคลนั้นก็เกิดความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าคนอื่น

9) องค์กรและการจัดการหรือการบริหาร (Organization and management) นโยบายและการจัดการ หรือการบริหารภายในองค์กรที่สำคัญประการหนึ่ง เช่น มีการวางแผน นโยบายแน่นอนหรือไม่เกี่ยวกับการจ่ายค่าแรง สวัสดิการลูกจ้างหรือเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3.3.1 **ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)** เสนอโดย Victor Vroom โครงสร้างของทฤษฎีประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

วรูม (Victor H. Vroom) เชื่อว่าบุคคลจะถูกจูงใจได้เมื่อบุคคลนั้นประเมินแล้วว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำตามเป้าหมายหรือไม่ เกิดเป็นความคาดหวังต่อความพยายามนั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ความคาดหวัง (Expectancy) ความคาดหวังส่วนแรก เป็นการประเมินผลการทำงานของตนเอง โดยคาดหวังว่าเมื่อสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีต่างๆ ร่วมกับความพยายามของตนเองแล้วจะสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน

2) เครื่องมือ (Instrumentality) ความคาดหวังส่วนที่สอง เป็นการประเมินผลของงานกับผลตอบแทน โดยคาดหวังว่าเมื่อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลงานแล้วจะได้รับผลตอบแทนการทำงานนั้น

3) ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ (Valence) ความคาดหวังส่วนที่สาม เป็นการให้คุณค่ากับผลตอบแทนที่จะได้รับว่ามีความคุ้มค่ากับความพยายามในการทำงานนั้น หรือก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ในระดับใด

3.3.2 **ทฤษฎีความต้องการ ERG (ERG Theory)** เสนอโดย เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer) ระบุถึงความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ด้าน

1) ความต้องการอยู่รอด (Existence Needs) เป็นความต้องการทางสรีรวิทยา และความต้องการความปลอดภัยของชีวิต

2) ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ชุมชน

3) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาตัวเองให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

3.3.3 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Need Theory) โดย Maslow (1970 อ้างในจุฑารัตน์ เฟิงมาก, 2548: 14-16) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา ในทฤษฎีอธิบายว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกัน ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ และความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นจากต่ำไปสูง แบ่งเป็น ขั้นตอน คือ

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการด้านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ความต้องการด้านร่างกาย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนที่ต่อเมื่อความต้องการด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองในด้านนี้ โดยปกติแล้วองค์กรทุกแห่งมักจะตอบสนองความต้องการของแต่ละคนด้วยวิธีการทางอ้อม คือ การจ่ายเงินค่าจ้าง

2) ความต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคง (Security of Safety Needs) หากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้น คือ ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่างๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัย จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนความมั่นคง หมายถึง ความต้องการ ความมั่นคงในการดำรงชีวิต เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน

3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belongingness Needs) ภายหลังจากที่ได้รับการตอบสนองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการสูงขึ้น คือ ความต้องการทางสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน และได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมเสมอ

4) ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นทางสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมา จะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวของตัวเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization or Selfrealization Needs) ลำดับความต้องการสูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากประสบความสำเร็จในชีวิต ความนึกคิดหรือความคาดหวัง ความทะเยอทะยานใฝ่ฝันที่อยากได้รับความสำเร็จในสิ่งอันสูงสุดในทัศนะของตน

3.3 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในชุมชนหรือองค์การเกิดได้หลายปัจจัยรวมกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
 - 2) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
 - 3) ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ สิ่งจูงใจ โอกาส และอำนาจ เป็นต้น
- เกียรติก๊กดี เรื่องทองดี (2536: 24) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น คือ ประการแรก ตนได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม
- 2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง ช่องทางการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของการมีส่วนร่วมควรมีลักษณะ คือ ประการแรก เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาของการมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพความเป็นจริง ประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร
- 3) ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

พัชรภาพร ทวยสงฆ์ (2552) ให้ทรรศนะว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคมสิ่งที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุดคือแรงจูงใจและภาวะของบุคคล (ผู้นำ)

แรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นเพื่อก่อให้เกิดการกระทำของพลังในบุคคล ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและวิธีการในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ เพราะแรงจูงใจมีผลต่อการทำงานของบุคคลด้วย ทั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยเป็นไปตามความปรารถนา ความคาดหวังตามอุดมการณ์ของตนเอง

ความสำคัญของแรงจูงใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีคำกล่าวที่ว่า ผู้บริหารที่ดีคือผู้ที่สามารถทำให้สำเร็จได้โดยผู้ร่วมงาน หมายถึง การที่องค์กรหรือผู้บริหารที่ขององค์กรต้องให้ความสำคัญและนำมาซึ่งการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของงานเพื่อส่งผลให้

- 1) การร่วมมือ ร่วมใจ เพื่องาน
- 2) ความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อองค์กร
- 3) เกื้อหนุนให้เกิดระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อผลในการกำกับควบคุมคนในองค์กร
- 4) การเกิดความสามัคคีในองค์กรหรือกลุ่ม
- 5) เข้าใจต่อนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของบุคคลในองค์กร
- 6) สร้างความคิดใหม่เพื่อองค์กร
- 7) มีศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่ม

ภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือบุคคลในองค์กรในทิศทางของกระบวนการตัดสินใจ เพราะการมีแรงจูงใจให้ปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมให้ปฏิบัติใดๆ หากกระบวนการตัดสินใจแล้วส่งผลให้ไม่บรรลุความสำเร็จได้ การตัดสินใจในระดับผู้นำขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ คือการยอมรับความร่วมมือ และความตั้งใจ คือ เหตุผลทางอารมณ์และอิทธิพล ซึ่งเป็นพรสวรรค์เฉพาะตัว

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

4.1 แนวคิดการพัฒนาธุรกิจการเกษตร

สมโพธิ วงศ์พันธุ์ (2546) ได้ให้ความหมายของธุรกิจการเกษตร หมายถึง “การดำเนินงาน ทั้งหลายในด้านที่เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูป และการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร”

สมคิด ทักษิณาวินาศ (2548) ได้ให้ความหมายของธุรกิจการเกษตรว่าหมายถึง “กระบวนการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสาขาเกษตรและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมถึงการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์และจับสัตว์น้ำ รวมทั้งการผลิตปัจจัยการผลิต ธุรกิจการรวบรวมสินค้าจากเกษตรกร การแปรรูป การขายปลีก การขายส่ง การเก็บรักษา การขนส่งสินค้าไปสู่ผู้บริโภค และผู้ใช้ภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสินเชื่อ”

ธุรกิจการเกษตรมีความสำคัญต่อภาคการเกษตร ก่อให้เกิดการมีงานทำในภาคการเกษตร เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ก่อให้เกิดการทำ การเกษตรแบบมีสัญญา และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในภาคเกษตร โดยลักษณะโครงสร้างของระบบย่อยธุรกิจการเกษตรแบ่งเป็น 7 ระบบย่อย คือ ระบบย่อยปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร การผลิตสินค้าเกษตร การจัดหาสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลเกษตร การจำหน่ายสินค้าเกษตร การส่งออกสินค้าเกษตร และสินเชื่อการเกษตร ขอบเขตของธุรกิจการเกษตรจึงครอบคลุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และยังมีธุรกิจที่สนับสนุน การทำธุรกิจการเกษตรด้วย เช่น การขนส่ง การเงินและคลังสินค้า เป็นต้น การดำเนินธุรกิจการเกษตร เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งในปัจจุบันการเกษตรมีความแตกต่างจากในอดีต ส่วนใหญ่เป็นแบบการค้า การทำการเกษตรจึงต้องพิจารณาตลาดรองรับ การประกอบธุรกิจ การเกษตรจึงต้องมองในภาพรวมทั้งด้านการผลิตและการตลาดด้วย (สมคิด ทักษิณาวินาศ, 2548) การจัดการธุรกิจเกษตร (agribusiness management) จึงหมายถึง การดำเนินงานทั้งหลายในด้านที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมระดับไร่นา การเก็บรักษา การแปรรูปและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร ตลอดจนผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร การดำเนินธุรกิจทางด้านการเกษตรของประเทศไทยปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจการค้า ความเหมาะสม ความรู้ ความสามารถ เงินทุน และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบที่นิยมในประเทศไทยมี 6 รูปแบบ ได้แก่ กิจการเจ้าของคนเดียว กิจการห้างหุ้นส่วน กิจการบริษัทจำกัด รัฐวิสาหกิจ กิจการสหกรณ์ และกิจการเฟรนไชส์ สำหรับปัจจัยภายในองค์กรธุรกิจ ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างและดำเนินกิจกรรมของธุรกิจ เงินทุน และวัตถุดิบและวัสดุต่างๆ ที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการผลิตสินค้า คุณภาพของสินค้าจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ใช้ด้วย (สมโพธิ วงศ์พันธุ์, 2546) และปัจจุบันการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ให้ความสำคัญกับมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นมิติมุมมองใหม่ ของภาคธุรกิจการเกษตรด้วยเช่นกัน โดยแนวคิดการพัฒนายั่งยืนมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้าง ความสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ มิติ ด้านเศรษฐกิจ คือการมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว มีการพัฒนาเศรษฐกิจไปในทิศทางที่มีความสมดุลกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม คือ

การพัฒนาคนและสังคม การสร้างจิตสำนึกให้การใช้ทรัพยากรอย่าง คุ่มค่าและเป็นธรรม การพัฒนาคนและสังคมได้อย่างมั่นคง การมีส่วนร่วม มีความสมานฉันท์ มีการเรียนรู้ และมีจิตด้านสิ่งแวดล้อม คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ่มค่า สามารถพลิกฟื้นให้กลับสู่สภาพ ใกล้เคียงสภาพเดิมให้มากที่สุด โดยในการดำเนินธุรกิจต้องอาศัยปัจจัยหลักพื้นฐานในการบริหารจัดการองค์กร 4 ประเภท หรือที่เรียกว่า “4 Ms” ประกอบด้วย คน (man) เงิน (money) วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ต่างๆ (materials) และการจัดการหรือวิธีการปฏิบัติงาน (management or method)

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพทางการเกษตรมารวมกันในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ของสมาชิกด้วยกัน เมื่อกลุ่มคนรวมกันเป็นสหกรณ์และมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น การดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านต่างๆ จะต้องดำเนินการในรูปแบบของธุรกิจการดำเนินงานต้องอาศัยคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ทำกิจกรรมแทนสมาชิกทั้งหมด และเมื่อเป็นธุรกิจ สหกรณ์การเกษตรจะต้องมีระบบการบริหารสหกรณ์และการบริหารธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรแต่ละด้าน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจและการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตรดำเนินการไปได้และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการรวมตัวเป็นสหกรณ์การเกษตร (โอภาวดี เข้มทอง และคณะ, 2546: 29)

4.3 นิยามและความหมายของการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร

ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารจัดการไว้หลายท่าน ดังนี้

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีรพงษ์ เฉลิมจิระวัฒน์ (2534: 12) กล่าวว่า การบริหารคือ กระบวนการอย่างหนึ่ง ภายในองค์กรซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอนมีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักรและวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย

โอภาวดี เข้มทอง และคณะ (2546: 30) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร ว่าในฐานะเป็นองค์กรทางธุรกิจ สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องมีทรัพยากรการบริหารที่สำคัญ 4 ประการหรือ 4M's ดังนี้

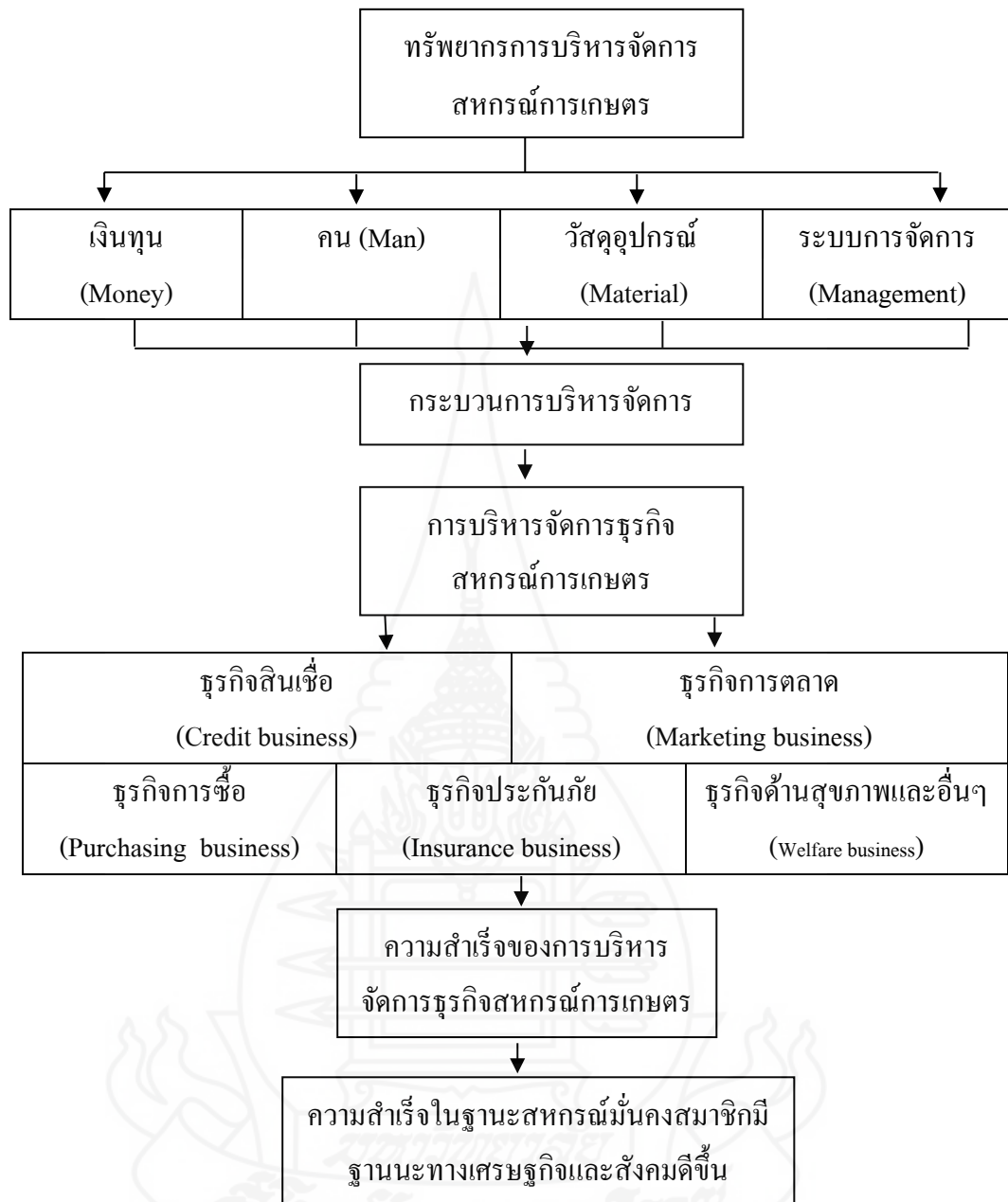
1) เงินทุน (Money) เป็นทุนของสหกรณ์การเกษตรประกอบด้วย เงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิก เงินทุนจากการรับฝากเงิน เงินทุนจากรัฐบาล เงินทุนจากการดำเนินงาน และเงินทุนจากกำไรสะสม เป็นต้น

2) คน (Man) เป็นสหกรณ์การเกษตรจะประกอบด้วยบุคคลสำคัญ 3 ฝ่าย ได้แก่ สมาชิกในฐานะเจ้าของและผู้ให้บริการธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร คณะกรรมการดำเนินการ ในฐานะผู้บริหารธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรแทนสมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในการอำนวยความสะดวกแก่สมาชิก

3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตรทั้งหมด เช่น เครื่องมือเครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานหรือ ทำธุรกิจของสหกรณ์ เป็นต้น

4) ระบบการจัดการ (Management) เป็นวิธีการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ โดยตรง ประสมประสานทรัพยากรบริหารตั้งแต่การวางแผนงาน การจัดองค์การ การจัดคนเข้ามาทำงาน การวินิจฉัยสั่งการและการควบคุมงาน เป้าหมายเพื่อให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในแต่ละด้านสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อธุรกิจของสหกรณ์ นั้นย่อม หมายความว่าสหกรณ์สามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้าน องค์การสหกรณ์การเกษตรที่เป็นองค์กรของสมาชิก และสมาชิกจะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี ขึ้นด้วยตามวัตถุประสงค์ของการรวมตัวเป็นสหกรณ์การเกษตร สรุปภาพรวมการบริหารจัดการ สหกรณ์การเกษตร ดังภาพที่ 2.2





ภาพที่ 2.2 แสดงภาพรวมการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร

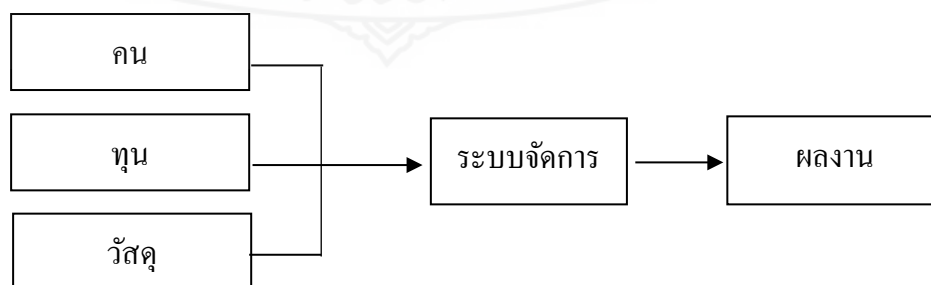
จากภาพที่ 2.2 แสดงถึงภาพรวมการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ทฤษฎีการการจัดการซึ่งประกอบด้วย เงินทุน คน วัสดุอุปกรณ์การบริหารและการตลาด โดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การวินิจฉัยสั่งการ และควบคุม เพื่อการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จ ซึ่ง หมายถึง สหกรณ์ประสบความสำเร็จมีฐานะมั่นคง และยังรวมถึง การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์

สำนักงาน ซึ่งจัดว่าเป็นต้นทุนการบริหารจัดการสำนักงานอย่างหนึ่งของสหกรณ์ และเป็นความทันสมัยสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ได้แก่ การบริหารจัดการด้านเครื่องใช้สำนักงานต่างๆ รวมถึงอาคารสถานที่ การจัดซื้อสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์ ซึ่งนอกจากจะต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ในการจัดหาแล้ว ยังจะเป็นต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์ที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

โบวี และคณะ (Bovee et al., 1993: 13) กล่าวว่าการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยรวม การวางแผน (Planning) การจัดทำ (Leading) การจัดองค์การ (Organizing) การควบคุม (Controlling) มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงินทรัพยากรข้อมูลขององค์การ ได้อย่างประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารของสหกรณ์การเกษตรประกอบด้วย เงินทุน คน วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ โดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการเพื่อการบริหารธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ ธุรกิจด้านสินเชื่อ ธุรกิจด้านการตลาด ธุรกิจด้านการซื้อ ธุรกิจด้านการส่งเสริมการเกษตร ธุรกิจด้านการประกันภัย และธุรกิจด้านสุขภาพอนามัย เป็นต้น โดยบริหารธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จสหกรณ์มีฐานะมั่นคงและสมาชิกมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น

กระบวนการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร แนวคิดในการบริหารองค์การ เป็นการเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input factor) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวปัจจุบันนี้ถูกนำไปพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาปัจจัยนำเข้าทางการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าการบริหารใดๆ ให้ได้ผลออกมา (Output) จะต้องมีปัจจัย 4 อย่าง คือ คน ทุน วัสดุ และระบบการจัดการ (Man Money Material Management) คือ การนำปัจจัยทั้งสามมารวมหาทางใช้ประโยชน์ ดังภาพรวมปัจจัยการบริหารจัดการปัจจัยสหกรณ์การเกษตร ดังภาพที่ 2.3



ภาพที่ 2.3 แสดงภาพปัจจัยการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร

จากภาพที่ 2.3 เป็นภาพแสดงการบริหารจัดการประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ จะต้องนำมาพิจารณาก่อน เพราะหน่วยงานต่างๆ ล้วนมีปัจจัยเหล่านี้ทั้งสิ้น หัวใจของการบริหารจัดการ ไม่อยู่ที่ปริมาณของปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ หากอยู่ที่คุณภาพของปัจจัยทั้ง 4 ประการ โดยเฉพาะคุณภาพด้านการจัดการ ซึ่งรวมถึงการมีภาวะผู้นำ การจูงใจคนและสมรรถนะอื่นๆ ที่ทำให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้ามีการพัฒนาการบริหารจัดการโดยพัฒนาปัจจัย 4 ประการนี้แล้ว ก็จะทำให้ผลผลิตของงานเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน จากแนวคิดข้างต้น ซึ่งเน้นถึงการบริหารจัดการประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า 4 ประการ ดังนั้น ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปัจจัยนำเข้าแต่ละอย่างไปตามลำดับ (สำนักวิจัย สถาบันวิจัยบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2515: 48)

สมคิด บางโม (2540: 21) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ (Process of management) ว่าเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าผู้จัดการมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้าง มีงานอะไรที่จะต้องทำและต้องทำอะไรก่อนหลัง นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้จัดการที่จะได้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่า หัวใจของกระบวนการบริหารคือ หน้าที่ในการบริหารจัดการ (Management functions) ซึ่งตามแนวคิดในปัจจุบันกระบวนการบริหารจัดการจะมีเพียง 4 หน้าที่ คือ PODC ดังนี้

- 1) P = Planning หมายถึง เป็นการศึกษาข้อมูลปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางเป้าหมาย โครงการและแนวทางปฏิบัติไว้เพื่องานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 2) O = Organizing หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การบริหารจัดการสายงานตำแหน่งต่างๆ และการกำหนดอำนาจหน้าที่ชัดเจน
- 3) D = Directing หมายถึง การอำนวยการนับตั้งแต่การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม การบังคับบัญชา และควบคุมการปฏิบัติงาน
- 4) C = Controlling หมายถึง การดูแล แนะนำชี้แจง และแก้ไขให้พนักงานปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบ ให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือควบคุมให้ทำงานตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้

โอภาวดี เข้มทอง และคณะ (2546: 29) ได้เสนอแนวคิดในการดำเนินธุรกิจ โดยทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรโดยรวม หรือธุรกิจแต่ละด้าน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการดำเนินงานเป็นกระบวนการเพื่อให้การดำเนินการด้านต่างๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประสบความสำเร็จโดยจะต้องเริ่มต้นจากการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การวินิจฉัยสั่งการ และการควบคุม ดังรายละเอียด ดังนี้

1) การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่สำคัญประการแรกของกระบวนการบริหารจัดการเป็นการพิจารณาว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และใครเป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เป็นการพิจารณาจัดเตรียมก่อนการปฏิบัติจริง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระเบียบไม่สับสน และสำเร็จได้ในเวลาที่เหมาะสม และมีประสิทธิผลเป็นระยะๆ ถ้าพบข้อบกพร่องจะได้แก้ไขให้ทันทั่วทั้ง การวางแผนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยข้อมูลและประสบการณ์ในการวิเคราะห์การตัดสินใจที่ดี เพื่อให้เกิดแผนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งการเริ่มต้นการบริหารจัดการสหกรณ์ทั้งหมดและในธุรกิจแต่ละด้านต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดีจะช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการในขั้นต่อไปกระทำได้ง่ายขึ้นและเป็นระบบควบคุมติดตามการปฏิบัติงานด้วย

2) การจัดการองค์การ (Organizing) ผลจากการวางแผนย่อมก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่มากมายในอันที่จะก่อให้เกิดการดำเนินงานโดยส่วนรวมประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีการกำหนดและจัดระเบียบกิจกรรมทั้งหลายนั้นให้เป็นหมวดหมู่และสมดุลกัน ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องตกลงใจว่าจะมีฝั่งตำแหน่งงานหรือโครงสร้างองค์กรแบบใด จะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมอย่างไร จึงจะทำให้การดำเนินงานราบรื่นไม่ก้าวหน้าก้าวถอยกันและเป็นผลดีที่สุด เช่น สหกรณ์การเกษตร การจัดองค์การเป็นคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุด ผู้จัดการมีหน้าที่สูงสุดในการควบคุมดูแลการดำเนินงาน มีหัวหน้าฝ่ายต่างๆ และพนักงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ปฏิบัติตามลำดับชั้น

3) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) กลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานสามารถก้าวหน้าไปได้ คือ บุคคล เพราะคนนั้นเป็นทั้งผู้ปฏิบัติงานและเป็นผู้บริหาร ฉะนั้นจึงต้องมีการพิจารณาบริหารจัดการบุคคลเพื่อผลงานการปฏิบัติงานของบุคคลให้ได้มากที่สุดทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งขบวนการในการจัดคนเข้าทำงานต้องอาศัยเทคนิคการคัดเลือกบุคคลได้เหมาะสมกับ

4) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing and leading) เมื่อภายในองค์การประกอบด้วยกิจกรรมหลายกิจกรรมและบุคคลต่างๆ หลายบุคคล การที่จะชักจูงบุคคลบุคคลทั้งหมดนี้ให้สามารถดำเนินงานได้ในทิศทางเดียวกันย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดการวินิจฉัยสั่งการหรือการเป็นผู้นำ การประสานงานในการบริหารจัดการจำเป็นต้องมีการประสานงาน หรือการติดต่อสัมพันธ์กันให้เกิดความรู้ความเข้าใจทุกคน ทุกหน่วยงาน ลดความขัดแย้งและความซ้ำซ้อนในการทำงาน

5) การควบคุม (Controlling) เนื่องจากในการดำเนินงานนั้น ข้อบกพร่อง ความเข้าใจผิดและอุปสรรคต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดคิด ถ้าพึงการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน และการวินิจฉัยสั่งการอย่างมีประสิทธิภาพไม่อาจจะประกันได้ว่าการดำเนินงานจะบรรลุเป้าหมายได้ถ้าไม่มีระบบการควบคุม จึงจำเป็นที่ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการจะต้อง

ทราบถึงเหตุการณ์ที่คลาดเคลื่อนไปจากแผนงานให้ทันทั่วทั้งที่ เพื่อให้สามารถปรับการดำเนินงานให้ได้ผลงานตามเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงการควบคุมจำเป็นต้องเกิดขึ้นซึ่งหน้าที่สำคัญที่สุดของกระบวนการบริหารจัดการ โดยผลจากการควบคุมจะเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อแตกต่างของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ต้องการจะให้การดำเนินงานผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปด้วยดีและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

4.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ปัจจัยภายในสหกรณ์การเกษตร และปัจจัยภายนอกสหกรณ์การเกษตร มีดังนี้ คือ (สุชิน ปลีหะจินดา, 2537: 15)

4.4.1 ปัจจัยภายในสหกรณ์การเกษตร ปัจจัยภายในแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของ สหกรณ์การเกษตร มีดังนี้

- 1) คน (Man) ในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรมีบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง 3 ฝ่าย ได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และปัจจัยภายในมหกรรม
- 2) เงิน (Money) มหกรรมในการระดมเงินทุน เพื่อใช้เป็นทุนดำเนินงานได้จากแหล่ง ดังนี้
 - (1) จากสมาชิก ได้แก่ ค่าหุ้น และเงินรับฝาก
 - (2) จากมหกรรมเอง ได้แก่ การสะสมเงินสำรอง และทุนต่างๆ
 - (3) จากสถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนอื่นๆ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์
- 3) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) ต้องมีคุณภาพและเพียงพอต่อการใช้งาน
- 4) ระบบการจัดการ (Management) คือ การนำทรัพยากร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ไปใช้งานในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

4.4.2 ปัจจัยภายนอกสหกรณ์การเกษตร ปัจจัยภายนอกแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร มีดังนี้

- 1) สถานการณ์ของเศรษฐกิจ ได้แก่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย สภาพเงินเพื่อ ต้องนำการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสหกรณ์
- 2) ภาวะสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมบางประการ ที่มีอยู่และที่จะเปลี่ยนแปลงไป เช่น ค่านิยมที่ให้ความสำคัญต่อวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้สมาชิกและผู้บริหารของสหกรณ์ติดอยู่กับผลประโยชน์และการเอาตัวรอด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการการพัฒนาสหกรณ์

3) การเมืองภาครัฐ ต้องให้การสนับสนุนในระยะแรกของการพัฒนา
สหกรณ์ เช่น ด้านเงินทุน ตลาด และการจัดการ

4) กฎหมาย สหกรณ์มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล ด้านธุรกิจ จึงต้องกระทำ
ในขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้ การมีกฎหมายที่ไม่เหมาะสมเป็นอุปสรรคขัดขวางพัฒนาการ
ของสหกรณ์

5) เทคโนโลยี ช่วยสหกรณ์ให้ทำงานได้รวดเร็วลดต้นทุนและมีประสิทธิภาพ

6) ประชากรศาสตร์ เช่น การเกิด การตาย การย้ายถิ่น ล้วนมีผลกระทบต่อ
สหกรณ์

7) อื่นๆ อาจเป็นปัจจัยบางอย่างที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ซึ่งมีผลต่อ
ความสำเร็จของสหกรณ์ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ เป็นต้น

4.5 การพัฒนาให้สหกรณ์การเกษตรไปสู่ความสำเร็จ

การพัฒนาให้สหกรณ์การเกษตรไปสู่ความสำเร็จ ควรมองสหกรณ์ให้เป็นสถาบัน
หรือกระบวนการที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายโยงใยทั้งองค์การของสหกรณ์การเกษตรเอง รวมทั้ง
โครงสร้างคือสมาชิกไปสู่ระดับสูงทั้งแนวดิ่งและแนวราบ ให้เป็นระบบพึ่งพิงระหว่างสมาชิกกับ
สหกรณ์ สหกรณ์ต่อสหกรณ์ หรือสหกรณ์ต่อเอกชน โดยจัดความขัดแย้ง อยู่บนฐานแห่งความ
เข้าใจระหว่างกันในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรควรใช้หลัก 6 ประการ มีดังนี้ (सानนท์ ฉวยเรื่อง โชติ,
2537: 70)

1) การจัดการเพื่อพัฒนาโดยส่วนรวม พัฒนามวลสมาชิกในด้านความรู้ สิทธิ
หน้าที่ อุดมการณ์ และจิตใจ

2) สร้างระบบการแข่งขันในด้านการบริการสินค้า รวมกันซื้อ รวมกันขาย
สามารถระดมทุนให้เกิดประสิทธิภาพเหมือนเช่นธนาคารพาณิชย์

3) การสร้างเอกภาพในกิจกรรมกรिया รวมให้เป็นหนึ่งเดียวตามศรัทธาเสริมแรง
ร่วมมือร่วมใจในสหกรณ์ ให้ผสมผสานกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม เอาไว้อย่างกลมกลืน โดยเชื่อมโยงสู่ภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม

4) มองนโยบายรัฐบาลและนโยบายต่างประเทศ สหกรณ์ต้องจัดการตัวเอง
ตามแผนให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐและต่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการค้าและการตลาด

5) ขจัดความขัดแย้ง สร้างแนวร่วมให้แผ่กระจายทั่วไปในสังคมสหกรณ์

6) มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ยุคนี้เป็นยุคข่าวสาร สหกรณ์ควรพัฒนาไปที่ละขั้น
โดยนำระบบอันทันสมัยเข้ามาผสมผสานค่อยเป็นค่อยไป

4.6 หลักการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการดังนี้ (อรุณ รักธรรม, 2523: 18)

- 1) สหกรณ์การเกษตรต้องให้ความรู้ ส่งเสริมสมาชิกมีคุณภาพสูง โดยเน้นการศึกษาอบรมกับสมาชิกพร้อมกับส่งเสริมให้สมาชิกรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน และมีความสำนึกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์การเกษตรด้วย
- 2) สหกรณ์การเกษตรต้องให้ความสะดวกในด้านต่างๆ ต่อสมาชิกให้ดีเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกและการบริการที่มีความประทับใจ
- 3) ให้ความเป็นธรรมต่อสมาชิกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์การเกษตร จะทำให้สมาชิกศรัทธาและเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์
- 4) เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรต้องบริการเป็นอย่างดีต่อสมาชิก
- 5) ต้องวิเคราะห์ธุรกิจสหกรณ์การเกษตรทุกขณะเป็นอย่างดีต่อสมาชิก
- 6) ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการควบคุมค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

4.7 ทฤษฎีการบริหาร

ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม สำคัญของทฤษฎีสรุปว่าองค์กรควรมีการปฏิบัติงานแบบมีอำนาจร่วมกัน (Power with) มากกว่าการมีอำนาจเหนือกว่า (Power over) ดังนั้นควรมีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วม ระหว่างนักบริหารกับผู้ปฏิบัติงานมากกว่าจะเป็นแบบสายการบังคับบัญชา และควรแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการเชิงบูรณาการ (Integration) คือวิธีการทำให้เป็นที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย ระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง การบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดว่าเป็นแนวคิดทางการบริหารที่ยอมรับในยุคนปัจจุบันว่าเป็นแนวคิดทางการบริหารที่เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะคำนึงถึงความสำคัญของผู้ร่วมงานทุกระดับ โดยทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ มาจากแนวคิดพื้นฐานทางการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ และสายบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (May Parker Follett, 1868-1930 อ้างถึงใน ผาด สุโขะชัย, 2546: 17)

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรที่จะต้องเน้นการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจะต้องบริหารแบบบูรณาการ คือ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสหกรณ์ต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสพชัย พสุนนท์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพและคุณภาพแห่งความสำเร็จในการดำเนินการสหกรณ์การเกษตร: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีสถาปนาราก” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความหมายของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีสถาปนารากเกี่ยวกับคุณภาพแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยศึกษาจากหน่วยงานหลักของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลสหกรณ์คือ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ใช้วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก การสังเกตและจดบันทึก และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาได้ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตรที่มีประสิทธิภาพ 2 ความหมาย ได้แก่ ประสิทธิภาพด้านคุณภาพชีวิตของสมาชิก ซึ่งสหกรณ์ที่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลการประกอบการ กำไรหรือผลตอบแทนสูงสุด แต่ควรทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด สมาชิกต้องมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ประการที่สองคือประสิทธิภาพด้านการจัดการ คือการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดการที่ดีระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดธุรกรรมที่ต้องทำผ่านพ่อค้าคนกลาง มีการบริหารจัดการควบคุมภายในที่ดี มีความเสียสละของบุคลากร สามารถพึ่งพาตนเองและมีความยั่งยืน มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการเป็นพันธมิตรร่วมกัน มีการดำเนินงานในเรื่องที่ถนัด มีการวางแผนในการดำเนินงาน สำหรับคุณภาพแห่งความสำเร็จที่ค้นพบจากการวิจัยมี 9 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความเสียสละของกรรมการ พนักงานซื้อสัตย์ มีผู้ตรวจสอบกิจการที่ดี มีการบริการที่ทั่วถึง การมีแผนธุรกิจ การจัดการด้านการเงินที่เป็นระบบ การมีธรรมาภิบาลและมีความสามารถในการใช้สารสนเทศ

สมคิด แก้วทิพย์ และกฤษดา ภักดี (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนบน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคเหนือตอนบน โดยศึกษาจากสหกรณ์การเกษตร 236 สหกรณ์ ใช้แบบจำลองการโอบล้อมข้อมูล (data envelopment analysis: DEA) และเงื่อนไขการวัดค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานในกรณีที่ได้ผลตอบแทนคงที่ (constant return to scale: CRS) ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดมีจำนวน 15 สหกรณ์ ระดับมาก

จำนวน 15 สหกรณ์ และระดับน้อยที่สุดจำนวน 66 สหกรณ์ โดยค่าประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ใน สหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ การเกษตรยังมีข้อบกพร่องหรือมีอุปสรรคในการดำเนินงานเช่น มีการขาดทุนจากการประกอบการ สำหรับการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรกรณีผลได้ต่อขนาดมีการ เปลี่ยนแปลงได้ สหกรณ์การเกษตรที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 32 สหกรณ์ ระดับ มากจำนวน 38 สหกรณ์ ระดับน้อยที่สุดจำนวน 52 สหกรณ์ โดยค่าประสิทธิภาพโดยรวมของ สหกรณ์การเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากต้องการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถลดต้นทุนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลกำไรมากขึ้น รวมถึงเพื่อให้ มีสภาพคล่องทางการเงิน ควรลดปัจจัยที่สำคัญคือ มูลค่าทรัพย์สินของสหกรณ์และเงินประกอบ ธุรกิจสหกรณ์โดยรวม เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่คล่องตัว นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ และกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์ ได้แก่ มูลค่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิมูลค่ารวม สินทรัพย์ ระดับการพัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์การเกษตร การจัดสรรผลประโยชน์ สวัสดิการ ผลกำไรของสหกรณ์การเกษตร ธุรกิจประเภทจัดหาสินค้า ธุรกิจรวบรวมผลผลิตทางการ เกษตร และธุรกิจแปรรูป โดยมีนัยสำคัญต่อระดับประสิทธิภาพในทิศทางเดียวกัน ส่วนหนึ่งสินของ สหกรณ์การเกษตรมีนัยสำคัญต่อระดับประสิทธิภาพในทิศทางตรงกันข้าม

สมจิตต์ ศิขรินมาศ และมณีสร อนันต์ตะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จของสถาบันเกษตรกร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารจัดการด้านการ ผลิตยางพาราและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสถาบันเกษตรกร ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง 3 สถาบันเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำสวนธารน้ำทิพย์ จำกัด จังหวัดยะลา สหกรณ์ การเกษตรย่านตาขาว จำกัด จังหวัดตรัง และสหกรณ์กองทุนสวนยางโนนสุวรรณ จำกัด จังหวัด บุรีรัมย์ ผลการศึกษาในส่วนของกลุ่มเกษตรกรทำสวนธารน้ำทิพย์ จำกัด พบว่า ปัจจัยด้านสมาชิก ผู้นำและการบริหารจัดการ สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติเนื่องจากการบริหารจัดการแบบกึ่งโรงงาน ส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการกิจการ กลุ่ม มีการจ้างผู้จัดการ รองผู้จัดการ พนักงานและคนงาน ทำให้สมาชิกไม่ต้องเสียเวลามา ดำเนินการ ประกอบกับสมาชิกมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร สมาชิกมี ความเสียสละและมีส่วนร่วมคณะกรรมการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ คณะกรรมการมาจากการ

คัดเลือกอย่างยุติธรรมโปร่งใสและด้านการจัดการ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการดำเนินงาน สำหรับสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว จำกัด พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร ด้านสมาชิก ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด และด้านการอบรมพัฒนาโดยสหกรณ์มีเงินทุนเพียงพอ และมีเงินให้สมาชิกกู้ยืมจำนวนมาก สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร สมาชิกมีความเสียสละและมีส่วนร่วมคณะกรรมการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ คณะกรรมการมาจากการคัดเลือกอย่างยุติธรรมโปร่งใสและด้านการจัดการ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการดำเนินงาน สำหรับสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว จำกัด พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านทุนและทรัพยากร ด้านสมาชิก ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด และด้านการอบรมพัฒนาโดยสหกรณ์มีเงินทุนเพียงพอ และมีเงินให้สมาชิกกู้ยืมจำนวนมาก สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของสหกรณ์ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์สม่ำเสมอ ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์มีกำไรทุกปี มีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีให้สมาชิกทราบ และแสดงผลการดำเนินงานและรายงานทางบัญชีอย่างชัดเจน ด้านการตลาดมีช่องทางการขายผลผลิตหลายช่องทาง รับซื้อยางพาราจากสมาชิกในราคาเท่าหรือสูงกว่าราคาตลาดเสมอในด้านการอบรมพัฒนา สหกรณ์มีการรวมกลุ่มมากขึ้นและมีการจัดอบรมอยู่เสมอ ในส่วนของสหกรณ์กองทุนสวนยาง โนนสุวรรณ จำกัด พบว่า ปัจจัยต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ปัจจัยด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ ด้านสมาชิก ด้านการบริหารจัดการ ด้านการอบรมและพัฒนาและด้านปัจจัยภายนอก โดยกฎระเบียบเป็นที่ยอมรับของสมาชิก สมาชิกมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด มีความเต็มใจที่จะนำผลผลิตมาขายให้สหกรณ์เสมอ ด้านการบริหารจัดการมีการวางแผนการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ สหกรณ์มีการสร้างความเข้าใจในการรวมกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยภายนอกคือ ราคาของยางพาราและเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้สหกรณ์มีการเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ดังนั้น สถาบันเกษตรกรจะประสบความสำเร็จไม่จำเป็นต้องมีปัจจัยครบทุกด้าน แต่ต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกและผู้นำต้องมีส่วนร่วม มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีเงินทุนและทรัพยากรสนับสนุน และมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้สม่ำเสมอ

สุพจน์ วัฒนวิเชียร และคณะ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร รวมถึงเพื่อประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยการเก็บข้อมูลจากสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด รวม 320 สหกรณ์ ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสหกรณ์ และระยะที่ 3 เป็นการประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยนำรูปแบบไปทดลองกับสหกรณ์การเกษตร 9 สหกรณ์ แล้วพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงงบดุลและงบกำไรขาดทุน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การวางแผนเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล การฝึกอบรมศักยภาพผู้จัดการสหกรณ์ เงินรับฝาก ศักยภาพกรรมการสหกรณ์ และเงินช่วยเหลือพนักงานสหกรณ์ สำหรับรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ที่มีการนำไปสู่การทดลองปฏิบัติพบว่า สหกรณ์การเกษตรควรมีการดำเนินกิจกรรมด้านการวางแผนและการฝึกอบรมให้แก่สมาชิกสหกรณ์และพนักงานของสหกรณ์ เช่น หลักสูตรการให้บริการที่ดี หลักสูตรการบริหารการดำเนินงานสหกรณ์ หลักสูตรกฎหมายข้อบังคับและระเบียบสหกรณ์ รวมถึงให้สหกรณ์ดำเนินกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างความน่าเชื่อถือ ฝากเงินจากผลิตผล และจัดสหกรณ์การออม

ชัยรัตน์ ทิพยจันทร์ (2547) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ธุรกิจสินเชื่อกรณีศึกษาเรื่องของสหกรณ์การเกษตรบางปลาหมอ จำกัด จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบางปลาหมอ จำกัด จำนวน 375 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ธุรกิจสินเชื่อระดับมาก คือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ปัจจัยด้านดอกเบี้ย ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนปัจจัยที่มีผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านลักษณะการให้สินเชื่อ ปัจจัยด้านสถานที่ให้บริการสินเชื่อ และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการสินเชื่อ

Abdulquadi A.F. and Mohammed B.T. (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “the role of agricultural cooperatives in agricultural mechanization in Nigeria” เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจภาคการเกษตร โดยเน้นศึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อทางการเกษตรและบทบาทของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งสรุปได้ว่า บทบาทของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไนจีเรียมีความแตกต่างกันและมีหลายวัตถุประสงค์ ไม่เฉพาะแต่ทำธุรกิจด้านการเงิน แต่ยังมีบทบาทในการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต การตลาด การซื้อขาย สหกรณ์การเกษตรยังทำหน้าที่ด้านการให้สินเชื่อทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว และยังมีบทบาทในการช่วยลดปัญหาเงินกู้ ซึ่งเกษตรกรรายย่อยมักประสบเสมอ เช่น อัตราดอกเบี้ยสูง หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน การขาดชำระหนี้ ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีเป้าหมายเพื่อจัดหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในการผลิต มีบทบาทในการเป็นองค์กรกลางเพื่อจัดหาสินเชื่อให้เกษตรกร ช่วยสนับสนุนในการจัดหาปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร นอกจากนี้ การอบรมและยอมรับเทคโนโลยีต่างๆ ยังสามารถทำได้ง่ายโดยผ่านสหกรณ์การเกษตร รวมถึงการกระจายข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกด้านสินเชื่อยังสามารถทำได้รวดเร็ว สหกรณ์การเกษตรยังมีบทบาทในการช่วยเพิ่มมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ช่วยลดความยากจนและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้น ในสถานการณ์การค้าเสรีและโลกไร้พรมแดน สหกรณ์มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปกป้องตนเองของเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดของการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วมของสมาชิก หน่วยงานภาครัฐจึงควรสร้างความเข้มแข็งด้านสินเชื่อในระบบสหกรณ์และปรับปรุงประสิทธิภาพในการสนับสนุนสินเชื่อภาคเกษตร และเพื่อให้สินเชื่อ ภาคการเกษตรผ่านระบบสหกรณ์การเกษตร และให้เป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาภาคเกษตรของประเทศเกษตรกรควรได้รับการแนะนำให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรควรมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำอย่างน้อย 2-3%

Elena Garnevska, Gouzhong Liu and Nicola Mary Shadbolt (2011) ได้ศึกษาเรื่อง “factors for successful development of farmer cooperatives in Northwest China” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรประสบความสำเร็จในพื้นที่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัด Gansu สรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1920 และมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950 จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่ประสบความสำเร็จมี

ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ มีการประชุมสมาชิกประจำภายใต้หลักการประชาธิปไตย สมาชิกสามารถเข้าถึงรายงานทางการเงินของสหกรณ์ แนะนำเกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาด การจัดการทางการเงิน และการจัดการด้านบุคลากร มีการให้บริการสมาชิกและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีการจัดอบรมให้ความรู้ทางเทคนิค แนะนำด้านการผลิตและการตลาด ดำเนินการด้านการผลิตและการตลาด และมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งและพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ปัจจัยด้านผู้ริเริ่มก่อตั้ง และผู้นำ เป็นผู้มีความรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะคิดนวัตกรรมใหม่ๆ เปิดกว้าง และมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านสมาชิกสหกรณ์ การมีความรู้ มีทักษะและมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านการควบคุม ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขการสมัครสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการและฝ่ายจัดการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประสิทธิภาพการจัดการภายในองค์กร ความโปร่งใสความเป็นประชาธิปไตย และการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและฝ่ายจัดการ และปัจจัยด้านการให้ความรู้และฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกเกี่ยวกับสหกรณ์สำหรับอุปสรรคและโอกาสในการพัฒนาสหกรณ์ในอนาคต เช่น การแทรกแซงของหน่วยงานภาครัฐแม้ว่าการสนับสนุนจากภาครัฐจะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสหกรณ์ แต่การแทรกแซงกลับเป็นผลทางลบจึงควรดำเนินการอย่างเหมาะสม ที่สำคัญคือการสนับสนุนด้านการฝึกอบรม และสนับสนุนด้านการเงินจะช่วยให้สหกรณ์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น

Suwanna Thavachote (2006) ได้ศึกษาเรื่อง “agricultural cooperatives in Thailand : innovations and opportunities in the 21st century” สรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วม มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมในภาคเกษตรของไทย ซึ่งปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรต้องเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก แต่ละสหกรณ์จะมีกิจกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งกิจกรรมหลักยังคงเป็นด้านเครดิตการให้เงินกู้ การออมและเงินฝาก ด้านการตลาดผลผลิตสินค้าเกษตร และด้านการจัดซื้อปัจจัยการผลิตและสินค้าอุปโภคบริโภค เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป นอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรของไทยยังมีการดำเนินกิจกรรมแบบใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาต่อไปในอนาคต เช่น การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในช่องทางการตลาดการให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ การใช้เทคโนโลยีที่เป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อทำกิจกรรมที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดตั้งบริษัทร่วมของ

สหกรณ์ การเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าผ่านการแปรรูป การคัดเกรด การบรรจุหีบห่อที่มีคุณภาพ และ
ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างสหกรณ์ทำยาง จำกัด ซึ่งประสบความสำเร็จในการส่งออกกล้วยหอมทองไปยัง
ประเทศญี่ปุ่น โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ไทย
กับสหกรณ์ญี่ปุ่น ความน่าเชื่อถือ การตรวจสอบย้อนกลับสินค้า และการสนับสนุนทางเทคนิค



บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิจัยเชิงสำรวจและวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีผลต่อปัจจัยความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบและแนวทางในการดำเนินการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 198,543 คน

1.2 ขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในการศึกษาจะได้อจากการสุ่มตัวอย่างชนิด แผนแบบการเลือกตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Stratified Random Sampling) โดยให้ขนาดตัวอย่างมีความเชื่อมั่น 95% และให้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ

สูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง
กำหนดให้ค่าเท่ากับ 5% หรือร้อยละ 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{198,543}{1+198,543(0.05)^2}$$

$$= 399.1957 \text{ คน}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ควรจะเป็นในการวิจัยครั้งนี้ คือ 399 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ โดยการนำข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้ามาทำการกำหนดรูปแบบของเครื่องมือ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach – α) ของครอนบาค

2.3 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการเก็บข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และบทบาทหน้าที่ในสหกรณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

2.4 ข้อมูลทฤษฎีภูมิ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดวิธีการและหลักการสหกรณ์ ทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ข้างต้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ กำหนดไว้ สำหรับข้อมูลปฐมภูมิดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการ ดำเนินการ สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 399 คน แล้วอธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ผู้ศึกษาทำการเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองจากแบบสอบถาม ที่ได้แจกไปจำนวน 399 ฉบับ

3.3 ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความ สมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้รับเข้าระบบกระบวนการ ประมวลผลของโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

3.4 ขั้นตอนที่ 4 ผู้ศึกษานำผลการวิเคราะห์จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ไปดำเนินการ ตามขั้นตอนการวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการออกแบบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ จะประกอบด้วย

4.1 ค่าร้อยละกับข้อมูลที่เป็นลักษณะทางประชากรศาสตร์

4.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) กับข้อมูลปัจจัยความพึงพอใจ ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ผู้ศึกษา ได้เสนอค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/อิทธิพลน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/อิทธิพลน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/อิทธิพลปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/อิทธิพลมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/อิทธิพลมากที่สุด

4.3 ค่าไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยระเบียบวิธีวิจัยรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีผลต่อบีจียความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

เพื่อความสะดวกในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำอักษรย่อและสัญลักษณ์ทางสถิติมาใช้ ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยกำหนดเกณฑ์การแปรผล
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
χ^2	หมายถึง	ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับปัจจัยความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ความ

พึงพอใจ กับปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

- α หมายถึง ค่าทดสอบความคลาดเคลื่อนในการทดสอบสมมติฐาน หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of Significance) กำหนดไว้ที่ระดับ .05
- ρ หมายถึง ความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐาน

การหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ของครอนบาค พบว่า ค่าเฉลี่ยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความน่าเชื่อถือโดยเฉลี่ยของข้อมูลการสำรวจพบว่า ค่า alpha เท่ากับ .965

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามของสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์โดยการหาอัตราร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.4

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	244	61.20
หญิง	155	38.80
รวม	399	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.20 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.80

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ประถมศึกษา	118	29.60
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	175	43.90
ปวส.หรือเทียบเท่า	66	16.50
ปริญญาตรี	40	10.00
รวม	399	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมา ระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.60 ระดับปวส.หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 16.50 และน้อยที่สุด ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
20 – 39 ปี	76	19.00
40 – 59 ปี	230	57.60
60 ปีขึ้นไป	93	23.30
รวม	399	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 40 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.60 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.30 และน้อยที่สุดในช่วงอายุ 20 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.00

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทบุคลากร

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
คณะกรรมการดำเนินการ	95	23.80
สมาชิก	222	55.60
เจ้าหน้าที่สหกรณ์	82	20.60
รวม	399	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในสหกรณ์เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 55.60 รองลงมาเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 23.80 และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 20.60

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตเพื่อให้เห็นว่าทุกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ แสดงตามตารางที่ 4.5 - 4.8

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบาย

ด้านการกำหนดนโยบาย	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. การกำหนดนโยบายและแผนงานมาจากความต้องการของสมาชิก	3.14	.880	ปานกลาง	6
2. การกำหนดนโยบายสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม	3.06	.797	ปานกลาง	7
3. การกำหนดนโยบายในที่ประชุมกรรมการดำเนินงานสหกรณ์	3.36	.736	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านการกำหนดนโยบาย	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
4. ผู้จัดการหรือ หัวหน้าฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	3.39	.713	ปานกลาง	2
5. นโยบายเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้สมาชิก	3.50	.708	มาก	1
6. นโยบายมีการกำหนด การใช้จ่ายเงิน อุปกรณ์ คน การจัดการ ให้สอดคล้องกับ โครงการระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว	3.25	.649	ปานกลาง	5
7. เมื่อกำหนดนโยบายแล้วมีการนำไปสู่ การปฏิบัติกับสมาชิกหรือพนักงาน	3.27	.640	ปานกลาง	4
รวม	3.30	.622	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบายต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.30$) โดยองค์ประกอบของปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบายในส่วนมีนโยบายเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้สมาชิก ($\bar{X}= 3.50$) ผู้จัดการหรือหัวหน้าฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ($\bar{X} = 3.39$) การกำหนดนโยบายในที่ประชุมกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ ($\bar{X} = 3.39$) มีค่ามากที่สุดสามอันดับแรก และการกำหนดนโยบายสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.06$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. สมาชิกให้ความร่วมมือในการประชุมทุกครั้ง	3.38	.730	ปานกลาง	4
2. สมาชิกให้ความสำคัญในการเลือกกรรมการดำเนินการ	3.43	.756	มาก	2
3. สมาชิกมีความกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์	3.31	.724	ปานกลาง	6
4. สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจของสหกรณ์	3.36	.798	ปานกลาง	5
5. ฝ่ายจัดการ กรรมการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง	3.44	.736	มาก	1
6. มีการจัดประชุมกลุ่มสมาชิก สม่ำเสมอ	3.40	.888	ปานกลาง	3
7. มีการสร้างผู้นำเป็นแกนกลาง ในการเผยแพร่และประสานงานกับสหกรณ์	3.09	.753	ปานกลาง	7
8. สมาชิกมีนิสัยการออมเป็นประจำ	2.91	.692	น้อย	8
รวม	3.35	.689	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) โดยองค์ประกอบของปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในส่วนฝ่ายจัดการ กรรมการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.44$) สมาชิกให้ความสำคัญในการเลือกกรรมการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.43$) และมีการจัดประชุมกลุ่มสมาชิก สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.40$) มีค่ามากที่สุดสามอันดับแรก และสมาชิกมีนิสัยการออมเป็นประจำ ($\bar{X} = 2.90$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กร

ด้านการบริหารจัดการองค์กร	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน	3.76	.872	มาก	1
2. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ แบ่งคน แบ่งงาน ตามภารกิจที่เหมาะสม	3.66	.883	มาก	2
3. การปรับปรุงข้อบังคับ /ระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์	3.65	.848	มาก	3
4. สหกรณ์มีการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง บุคคลเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ	3.52	.813	มาก	4
5. สหกรณ์มีการพัฒนาอบรม ให้ความรู้แก่ทุกฝ่าย	3.38	.817	ปานกลาง	5
6. การนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม	3.37	.811	ปานกลาง	6
7. สหกรณ์มีการจัดสวัสดิการครบทุกด้านให้แก่สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์	3.34	.779	ปานกลาง	7
รวม	3.53	.803	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) โดยองค์ประกอบของปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรในส่วนมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.76$) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ แบ่งคน แบ่งงาน ตามภารกิจที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.66$) และการปรับปรุงข้อบังคับ /ระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.65$) มีค่ามากที่สุดสามอันดับแรก และสหกรณ์มีการจัดสวัสดิการครบทุกด้านให้แก่สมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ($\bar{X} = 3.34$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์

ด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1. สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการครบทุกด้าน	3.27	.727	ปานกลาง	3
2. สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบรองรับธุรกิจครบทุกด้าน	3.35	.782	ปานกลาง	2
3. มีการเชื่อมโยงธุรกิจต่างๆ ของสหกรณ์อย่างเป็นระบบ	3.15	.779	ปานกลาง	5
4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการตลาด และผลผลิตระหว่างสหกรณ์	3.04	.856	ปานกลาง	9
5. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์อย่างเหมาะสม	3.16	.782	ปานกลาง	4
6. มีการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจเมื่อสิ้นปีบัญชี	3.51	.942	มาก	1
7. มีการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ธุรกิจกับสมาชิกทราบโดยทั่วกัน	3.05	.758	ปานกลาง	8
8. การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในการนำผลผลิตมาจำหน่ายให้สหกรณ์	3.09	.762	ปานกลาง	7
9. สหกรณ์มีการใช้จ่ายเงินหรือลงทุนอย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก	3.14	.763	ปานกลาง	6
รวม	3.21	.723	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) โดยองค์ประกอบของระดับความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ในส่วนมีการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจเมื่อสิ้นปีบัญชี ($\bar{X} = 3.51$) สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบรองรับธุรกิจครบทุกด้าน ($\bar{X} = 3.35$) และสหกรณ์มีธุรกิจให้บริการครบทุกด้าน มีค่ามากที่สุดสามอันดับแรก ($\bar{X} = 3.27$) และส่วนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการตลาด และผลผลิตระหว่างสหกรณ์ ($\bar{X} = 3.04$) มีค่าน้อยที่สุด

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาสหกรณ์และธุรกิจสหกรณ์ ให้เกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อมวลสมาชิก สหกรณ์การเกษตรควรมีการบริหารจัดการที่ดี การให้ความสำคัญในกับสมาชิก โดยการดำเนินธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก และสหกรณ์ควรสร้างผู้นำ เพื่อส่งผลกระทบต่อความร่วมมือ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก รวมทั้งการจัดให้มีสวัสดิการอย่างเหมาะสมกับสมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ แสดงตามตารางที่ 4.9 - 4.12

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์

ด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความ มีอิทธิพล	อันดับ
1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อระบบสหกรณ์ ให้กับสมาชิกอย่างชัดเจน	3.89	.654	มาก	1
2. สหกรณ์มีทุนเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ	3.60	.785	มาก	2
3. มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการผลิตเพื่อการลดต้นทุนของสมาชิก	3.22	.685	ปานกลาง	3
4. มีการให้ความรู้หรือการอบรมให้แก่สมาชิก ในด้านสหกรณ์และด้านอื่นๆ	3.21	.683	ปานกลาง	4
5. มีแผนการระดมทุนเพื่อลดการพึ่งพาเงินทุน จากแหล่งภายนอก	3.06	.752	ปานกลาง	6
6. มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรอบรู้อย่างเท่า ทันกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน	3.15	.742	ปานกลาง	5
รวม	3.40	.568	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ระดับความมีอิทธิพลปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) โดยองค์ประกอบปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ในส่วนการสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อระบบสหกรณ์ให้กับสมาชิกอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.89$) สหกรณ์มีทุนเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ ($\bar{X} = 3.60$) และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตเพื่อการลดต้นทุนของสมาชิก ($\bar{X} = 3.22$) มีค่ามากที่สุดสามอันดับแรก และมีแผนการระดมทุนเพื่อลดการพึ่งพาเงินทุนจากแหล่งภายนอก ($\bar{X} = 3.06$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ

ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ มีอิทธิพล	อันดับ
1. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิก	3.86	.743	มาก	3
2. มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้น และ ความพร้อมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.12	.677	มาก	2
3. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการ ให้บริการ เช่น การตอบคำถาม ชี้แจง ข้อสงสัยให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาได้	3.55	.684	มาก	5
4. เจ้าหน้าที่ให้บริการต่อผู้รับบริการต่อ ผู้เหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ	3.63	.800	มาก	4
5. เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานโปร่งใส และ สามารถตรวจสอบได้	4.93	.262	มากที่สุด	1
6. ความเหมาะสมในการแต่งกาย บุคลิก ลักษณะ ท่าทางของ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	2.81	.759	ปานกลาง	6
รวม	3.89	.441	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับความมีอิทธิพลมาก ($\bar{X} = 3.89$) โดยองค์ประกอบด้านเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติงานโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.93$) มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้นและความพร้อมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.12$) และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิก ($\bar{X} = 3.86$) มีค่ามากที่สุด ตามอันดับแรก และส่วนความเหมาะสมในการแต่งกาย บุคลิก ลักษณะท่าทางของ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 2.81$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร

ด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร	\bar{X}	S.D.	ระดับความมีอิทธิพล	อันดับ
1. สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกสม่ำเสมอและทันเวลา	3.19	.760	ปานกลาง	4
2. สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและเงินฝากเป็นประจำ	3.29	.723	ปานกลาง	3
3. สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก อย่างต่อเนื่อง	3.42	.718	มาก	1
4. เจ้าหน้าที่นำอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมมาใช้ในการปฏิบัติงาน	3.35	.746	ปานกลาง	2
รวม	3.36	.646	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับความมีอิทธิพลปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) โดยองค์ประกอบปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารในส่วน สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.42$) มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือเจ้าหน้าที่นำอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมมาใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.35$) และสหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกสม่ำเสมอและทันเวลา ($\bar{X} = 3.19$) มีค่าน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ มีอิทธิพล	อันดับ
1. นโยบายรัฐบาลเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน สหกรณ์อย่างจริงจัง	3.75	.737	มาก	1
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลให้ ความสำคัญ ช่วยเหลือแนะนำสม่ำเสมอ	3.24	.701	ปานกลาง	2
รวม	3.62	.592	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับความมีอิทธิพลมาก ($\bar{X} = 3.62$) โดยองค์ประกอบปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ ในส่วนนโยบายรัฐบาลเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานสหกรณ์อย่างจริงจัง ($\bar{X} = 3.75$) มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลให้ความสำคัญ ช่วยเหลือแนะนำสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.24$)

แสดงให้เห็นว่า นโยบายรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกเกี่ยวกับสหกรณ์ การสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสหกรณ์ ที่สำคัญคือ การสนับสนุนด้านการฝึกอบรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อระบบสหกรณ์ให้กับสมาชิกอย่างชัดเจน และสนับสนุนด้านเงินทุน และผู้นำ เป็นผู้มีความรู้ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสหกรณ์

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจต่อ แนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจต่อ แนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

การศึกษาได้นำข้อมูลลงตารางเพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในส่วนของ เพศ อายุ และระดับการศึกษา กับปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยใช้วิธีทางสถิติค่าไคสแควร์ (X^2) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในส่วนของ เพศ อายุ และระดับการศึกษา กับปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยกำหนดให้แสดงตามตารางที่ 4.13 – 4.24

ตารางที่ 4.13 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบาย

ด้านกาหนด นโยบาย	ระดับความพึงพอใจ					รวม	X^2	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ								
ชาย	5	88	135	16	-	244	1.892	.595
หญิง	2	47	94	12	-	155		
รวม	7	135	229	28	-	399		

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ กับปัจจัยความพึงพอใจด้านกำหนดนโยบายต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.14 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจด้าน
การกำหนดนโยบาย

วุฒิการศึกษา	ด้านการกำหนด นโยบาย		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ประถมศึกษา	4	18	4	22	-	18	105.727	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-	49	21	5	-	75		
ปวส.หรือเทียบเท่า	-	42	3	1	-	6		
ปริญญาตรี	3	26	1	-	-	0		
รวม	7	135	29	28	-	99		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า วุฒิการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างสหกรณ์ภาคการเกษตร
จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านกำหนดนโยบายต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์
มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.15 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนด
นโยบาย

อายุ	ด้านการกำหนด นโยบาย		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
20 – 39 ปี	2	47	24	3	-	76	47.909	.000
40 – 59 ปี	5	72	141	12	-	230		
60 ปีขึ้นไป	-	16	64	13	-	93		
รวม	7	135	229	28	-	399		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัด สุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบายต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการกำหนดนโยบายที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับระดับการศึกษาและอายุของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.16 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

เพศ	ด้านการมีส่วนร่วมฯ	ระดับความพึงพอใจ				รวม	X ²	P
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยที่สุด			
ชาย		13	82	125	24	-	11.931	.008
หญิง		-	69	74	12	-		
	รวม	13	151	199	36	-	399	

จากตารางที่ 4.16 พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัด สุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.17 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

วุฒิการศึกษา	ระดับความพึงพอใจ					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประถมศึกษา	12	38	51	17	-	18	56.585	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-	55	105	15	-	75		
ปวส.หรือเทียบเท่าปริญญาตรี	1	41	20	4	-	6		
รวม	13	135	229	36	-	399		

จากตารางที่ 4.17 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.18 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

อายุ	ระดับความพึงพอใจ					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	3	35	38	-	-	76	35.454	.000
40 – 59 ปี	-	82	122	26	-	230		
60 ปีขึ้นไป	10	34	39	10	-	93		
รวม	13	152	199	36	-	399		

จากตารางที่ 4.18 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และอายุ ของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.19 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กร

อายุ	ด้านการบริหารองค์กร		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ชาย	37	74	119	14	-	244	10.173	.017
หญิง	14	66	61	14	-	155		
รวม	51	140	180	28	-	399		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.20 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กร

วุฒิการศึกษา	ด้านการบริหารองค์กร		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประถมศึกษา	16	42	41	19	-	118	78.065	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	8	53	105	9	-	175		
ปวส.หรือเทียบเท่าปริญญาตรี	23	23	20	-	-	66		
รวม	4	22	14	-	-	40		
รวม	51	140	180	38	-	399		

จากตารางที่ 4.20 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.21 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กร

อายุ	ด้านการบริหารองค์กร		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	13	30	33	-	-	76	10.937	.090
40 – 59 ปี	24	81	107	18	-	230		
60 ปีขึ้นไป	14	29	40	10	-	93		
รวม	51	140	180	28	-	399		

จากตารางที่ 4.21 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการองค์กรที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่าเพศและระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.22 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์

เพศ	ด้านการบริหารธุรกิจ		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ชาย	6	80	126	32	-	244	2.445	.485
หญิง	4	45	77	29	-	155		
รวม	10	125	203	61	-	399		

จากตารางที่ 4.22 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.23 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์

วุฒิการศึกษา	ด้านการบริหารธุรกิจ		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประถมศึกษา	6	21	62	29	-	118	49.274	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	2	53	92	28	-	175		
ปวส.หรือเทียบเท่าปริญญาตรี	-	39	25	2	-	66		
	2	12	24	2	-	40		
รวม	10	125	203	61	-	399		

จากตารางที่ 4.23 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.24 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์

อายุ	ด้านการบริหารธุรกิจ		ระดับความพึงพอใจ			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	4	31	30	11	-	76		
40 – 59 ปี	-	78	124	28	-	230	36.600	.000
60 ปีขึ้นไป	6	16	49	22	-	93		
รวม	10	125	203	61	-	399		

จากตารางที่ 4.24 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอายุและระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

การศึกษาได้นำข้อมูลลงตารางเพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในส่วนของ เพศ อายุ และระดับการศึกษา กับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยใช้วิธีทางสถิติค่าไคสแควร์ (X²) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในส่วนของ เพศ อายุ และระดับการศึกษา กับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยกำหนดให้แสดงตามตารางที่ 4.25 – 4.36

ตารางที่ 4.25 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์

เพศ \ ด้านการส่งเสริมธุรกิจ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ชาย	4	90	147	3	-	244	2.885	.410
หญิง	5	62	84	4	-	155		
รวม	9	152	231	7	-	399		

จากตารางที่ 4.25 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.26 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์

วุฒิการศึกษา \ ด้านการส่งเสริมธุรกิจ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประถมศึกษา	3	33	77	5	-	118	53.703	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าปวส.	3	52	119	1	-	175		
หรือเทียบเท่า	-	41	25	-	-	66		
ปริญญาตรี	3	26	10	1	-	40		
รวม	9	152	231	7	-	399		

จากตารางที่ 4.26 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.27 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์

อายุ	ด้านการส่งเสริมธุรกิจ		ระดับความมีอิทธิพล			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	4	40	32	-	-	76	8.126	.006
40 – 59 ปี	3	87	135	5	-	230		
60 ปีขึ้นไป	2	25	64	2	-	93		
รวม	9	152	231	7	-	399		

จากตารางที่ 4.27 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอายุและระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.28 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการ

เพศ	ด้านเจ้าหน้าที่		ระดับความมีอิทธิพล			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ชาย	13	194	37	-	-	244	0.182	.913
หญิง	7	123	25	-	-	155		
รวม	20	317	62	-	-	399		

จากตารางที่ 4.28 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัด สุรินทร์กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.29 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษา กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และบุคลากรผู้ให้บริการ

ด้านเจ้าหน้าที่ฯ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
วุฒิมัธยมศึกษา	2	84	32	-	-	118	53.365	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	1	148	26	-	-	175		
ปวส.หรือเทียบเท่า	10	52	4	-	-	66		
ปริญญาตรี	7	33	-	-	-	40		
รวม	20	317	62	-	-	399		

จากตารางที่ 4.29 พบว่า วุฒิมัธยมศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการที่มีผลต่อการพัฒนาสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.30 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการ

อายุ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	11	56	9	-	-	76	22.278	.000
40 – 59 ปี	9	188	33	-	-	230		
60 ปีขึ้นไป	-	73	20	-	-	93		
รวม	20	317	62	-	-	399		

จากตารางที่ 4.30 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์และบุคลากรผู้ให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรใน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ อายุ และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.31 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร

เพศ	ด้านการประชาสัมพันธ์		ระดับความมีอิทธิพล			รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ชาย	10	84	143	7	-	244	7.243	.065
หญิง	6	51	84	14	-	155		
รวม	16	135	227	21	-	399		

จากตารางที่ 4.31 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.32 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์
และให้ข้อมูลข่าวสาร

วุฒิการศึกษา	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประถมศึกษา	2	37	69	10	-	118	87.954	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	7	32	127	9	-	175		
ปวส.หรือเทียบเท่า	-	43	21	2	-	66		
ปริญญาตรี	7	23	10	-	-	40		
รวม	16	135	227	21	-	399		

จากตารางที่ 4.32 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการพัฒนาสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.33 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้
ข้อมูลข่าวสาร

อายุ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
20 – 39 ปี	7	35	27	7	-	76	23.501	.001
40 – 59 ปี	7	65	147	11	-	230		
60 ปีขึ้นไป	2	35	53	3	-	93		
รวม	16	135	227	21	-	399		

จากตารางที่ 4.33 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า เพศ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอายุ และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.34 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายรัฐฯ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ								
ชาย	16	123	105	-	-	244	0.727	.695
หญิง	7	80	68	-	-	155		
รวม	23	203	173	-	-	399		

จากตารางที่ 4.34 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ สหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.35 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษากับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายรัฐ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
วุฒิการศึกษา								
ประถมศึกษา	1	62	55	-	-	118	33.949	.000
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	11	76	88	-	-	175		
ปวส.หรือเทียบเท่า	3	46	17	-	-	66		
ปริญญาตรี	8	19	13	-	-	40		
รวม	23	203	173	-	-	399		

จากตารางที่ 4.35 พบว่า วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.36 ค่าไคสแควร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายรัฐ	ระดับความมีอิทธิพล					รวม	X ²	P
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
อายุ								
20 – 39 ปี	10	43	23	-	-	76	13.509	.009
40 – 59 ปี	10	115	105	-	-	230		
60 ปีขึ้นไป	3	45	45	-	-	93		
รวม	23	203	173	-	-	399		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์กับปัจจัยด้านนโยบายรัฐและหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านนโยบายรัฐ/หน่วยงานรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า เพศ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอายุ และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05



บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยระเบียบวิธีวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 339 คน

1. สรุปการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีผลต่อปัจจัยความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์

1.1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

1.2 วิธีดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการดำเนินการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ของสหกรณ์ภาคการเกษตรจังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 399 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์การเกษตร

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) หาค่าความถี่และร้อยละของลักษณะทางประชากรศาสตร์
2) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ และปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

3) หาค่าไคสแควร์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ ที่มีผลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

4) หาค่าไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านนโยบายรัฐ/หน่วยงานภาครัฐ ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

1.3 ผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างจากสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 61.20 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 43.90 อายุอยู่ระหว่าง 40-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.60 และมีบทบาทหน้าที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 55.60

1.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ ที่มีต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร และด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สำหรับอายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สำหรับเพศไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า ด้านการบริหารจัดการองค์กร มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ อยู่ในความสำคัญระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.53 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการกำหนดนโยบายการและด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ อยู่ในความสำคัญระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.35, 3.30 และ 3.21 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร พบว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ เหมาะสม และมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับให้เหมาะสม มีความสำคัญมากที่สุด

1.3.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ และด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ อยู่ในความสำคัญระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.89 และ 3.62 ตามลำดับ ด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ ด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในความสำคัญระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.36 และ 3.40 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงด้านเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ พบว่า เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์มากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.93

2. อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการศึกษา และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 40 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.60 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.90 และมีบทบาทเป็นสมาชิกสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 55.60 ซึ่งผลดังกล่าว แสดงว่าบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ และการศึกษาฝึกอบรมในด้านต่างๆ เพื่อมุ่งให้สมาชิก

กรรมการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานเกี่ยวกับสหกรณ์ มีความรู้ความสามารถและทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน

2.2 ปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในสหกรณ์ การเกษตรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับอิทธิพลมาก ต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการและดำเนินงานในระบบสหกรณ์ทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว ส่วนปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ มีอิทธิพลในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยทั้งสามด้านอาจเป็นปัจจัยที่เป็นผลมาจากกรณีที่สหกรณ์ระบบการบริหารจัดการในองค์กรที่ดี

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจะต้องมีการบริหารจัดการองค์กรที่ดีและชัดเจน มีการบริหารจัดการควบคุมภายในที่ดี มีการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ครอบคลุมทุกด้าน มีการกำหนดนโยบายโดยให้ความสำคัญกับสมาชิกเป็นสำคัญ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก

2.3 ปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ และปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ และปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าภาครัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกเกี่ยวกับสหกรณ์ สำหรับปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์ และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร มีอิทธิพลในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ควรมีการสร้างค่าน่าเชื่อถือให้กับสหกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจมีลักษณะต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ มีการประชุมสมาชิกให้ความรู้แก่บุคลากรสม่ำเสมอ มีการทุนเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ มีการจัดการด้านการตลาด การจัดการทางการเงิน การจัดการ และด้านบุคลากร มีการให้บริการสมาชิกและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ดำเนินการด้านการผลิตและการตลาด การสร้างผู้นำ มีความใกล้ชิดกับสมาชิก มีการให้ข่าวสารที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ มีความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน รวมถึงปัจจัยนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยความพึงพอใจต่อ
แนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ผลจาก
 การศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับปัจจัยความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงาน
 ของสหกรณ์มีความสัมพันธ์กันตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งการให้ความรู้ การศึกษาแก่สมาชิก
 คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจกับสหกรณ์
 และการจัดการธุรกิจในด้านต่างๆ เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการ
 สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกของสหกรณ์ มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ที่สามารถ
 สร้างสรรค์ผลประโยชน์กับสมาชิกของสหกรณ์ สำหรับระดับการศึกษาและอายุกับปัจจัยที่มี
 อิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ มีความสัมพันธ์ตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องด้วยการ
 บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกและผู้นำต้องมีส่วนร่วม เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ
 เพียงพอ มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีเงินทุนและทรัพย์สินมั่นคง และมีการติดต่อสื่อสาร
 แลกเปลี่ยนความรู้สม่ำเสมอ โดยเฉพาะไม่มีความสัมพันธ์กันตรงกับสมมติฐานที่กำหนด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษารั้งนี้

3.1.1 สหกรณ์การเกษตรควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย โดยมีการ
 จัดการอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ
 จัดการสหกรณ์ รวมทั้งให้ความสำคัญกับสมาชิกผู้เป็นเจ้าของสหกรณ์

3.1.2 การสร้างความพึงพอใจต่อการดำเนินงานสหกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการ
 พัฒนาธุรกิจสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสหกรณ์ การส่งเสริมให้
 บุคลากรมีความรู้ที่ชัดเจนต่อการดำเนินงาน และต้องสร้างมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของ
 สหกรณ์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก

3.1.3 สหกรณ์การเกษตรหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา
 ธุรกิจสหกรณ์ และนำไปใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการพัฒนาสหกรณ์และธุรกิจสหกรณ์
 เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อมวลสมาชิก

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาถึงการจัดการภายในของสหกรณ์การเกษตร เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจสหกรณ์

3.2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการธุรกิจสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2557). *ภาวะเศรษฐกิจภาคสหกรณ์ไทย ปี 2556*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2559). *สารสนเทศความรู้ทางการเงิน: สหกรณ์ทุกประเภท ประจำปี 2559*. กลุ่มงานวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). *คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer*.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. (2554). ว่าด้วยเรื่อง “เครือข่าย”กับการพัฒนาการสหกรณ์. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.cai.ku.ac.th/article/NCOOP-15-11-11>.
- นุกูล กรยีนยงค์. (2554). *หลักการและวิธีการสหกรณ์ (Cooperative Principles and Practices)*. ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2541). *เศรษฐศาสตร์สหกรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสวี. (2555). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยราชพฤกษ์ ประจำปีการศึกษา 2555. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_-RR/2555_Academic_Pavornrat.
- เมธา หริมเทพาธิป. (2560). ทฤษฎีความคาดหวังของวูม (Vroom's Expectancy theory). สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/629849>.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์. (2559). *รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). *การพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรเพื่อเข้าสู่สมาร์ตฟาร์มเมอร์*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: อักษรสยาม.



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. เพื่อให้ตอบแบบสอบถามได้ประเมินผลแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และเพื่อประโยชน์ให้ทราบถึงปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ภาคการเกษตร
2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงสำหรับท่าน

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. วุฒิการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปวส.หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....
3. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20-39 ปี
 40-59 ปี 60 ปีขึ้นไป
4. ผู้ตอบแบบสอบถาม คณะกรรมการ สมาชิก เจ้าหน้าที่สหกรณ์

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์

ระดับ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. การกำหนดนโยบาย					
1.1 มีการกำหนดนโยบายและแผนงานมาจากความต้องการของสมาชิก					
1.2 มีการกำหนดนโยบายสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม					
1.3 มีการกำหนดนโยบายในที่ประชุมกรรมการดำเนินงานสหกรณ์					
1.4 ผู้จัดการหรือ หัวหน้าฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย					
1.5 มีนโยบายเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้สมาชิก					
1.6 มีนโยบายมีการกำหนด การใช้เงินทุน อุปกรณ์ คน การจัดการ ให้สอดคล้องกับโครงการระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว					
1.7 เมื่อกำหนดนโยบายแล้วมีการนำไปสู่การปฏิบัติกับสมาชิกหรือพนักงาน					
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม					
2.1 สมาชิกให้ความร่วมมือในการประชุมทุกครั้ง					
2.2 สมาชิกให้ความสำคัญในการเลือกกรรมการดำเนินการ					
2.3 สมาชิกมีความกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์					
2.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้บริการธุรกิจของสหกรณ์					
2.5 ฝ่ายจัดการ กรรมการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง					

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
2.6 มีการจัดประชุมกลุ่มสมาชิก สม่ำเสมอ					
2.7 มีการสร้างผู้นำเป็นแกนกลาง ในการเผยแพร่และประสานงานกับสหกรณ์					
2.8 สมาชิกมีนิสัยการออมเป็นประจำ					
3. การบริหารจัดการองค์กร					
3.1 มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน					
3.2 มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ แบ่งคนแบ่งงาน ตามภารกิจที่เหมาะสม					
3.3 มีการปรับปรุงข้อบังคับ /ระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์					
3.4 สหกรณ์มีการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง บุคคลเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ					
3.5 สหกรณ์มีการพัฒนาอบรม ให้ความรู้แก่ทุกฝ่าย					
3.6 มีการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม					
3.7 สหกรณ์มีการจัดสวัสดิการครบทุกด้านให้แก่สมาชิก และเจ้าหน้าที่สหกรณ์					
4. การบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์					
4.1 สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการครบทุกด้าน					
4.2 สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบรองรับธุรกิจครบทุกด้าน					
4.3 มีการเชื่อมโยงธุรกิจต่างๆ ของสหกรณ์อย่างเป็นระบบ					
4.4 มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการตลาด และผลผลิตระหว่างสหกรณ์					
4.5 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์อย่างเหมาะสม					

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
4.6 มีการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจเมื่อสิ้นปีบัญชี					
4.7 มีการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ธุรกิจกับสมาชิกทราบโดยทั่วกัน					
4.8 การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในการนำผลผลิตมาจำหน่ายให้สหกรณ์					
4.9 สหกรณ์มีการใช้จ่ายเงินหรือลงทุนอย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

ระดับ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการส่งเสริมธุรกิจสหกรณ์					
1.1 การสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อระบบสหกรณ์ให้กับสมาชิกอย่างชัดเจน					
1.2 สหกรณ์มีทุนเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ					
1.3 มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตเพื่อการลดต้นทุนของสมาชิก					
1.4 มีการให้ความรู้หรือการอบรมให้แก่สมาชิกในด้านสหกรณ์และด้านอื่น ๆ					
1.5 มีแผนการระดมทุนเพื่อลดการพึ่งพาเงินทุนจากแหล่งภายนอก					
1.6 มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรอบรู้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2. ด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์/บุคลากรผู้ให้บริการ					
2.1 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิก					
2.2 มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้น และความพร้อมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่					
2.3 เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น การตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาได้					
2.4 เจ้าหน้าที่ให้บริการต่อผู้รับบริการต่อผู้เหมือนกันทุกรายโดยไม่เลือกปฏิบัติ					
2.5 เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้					
2.6 ความเหมาะสมในการแต่งกาย บุคลิก ลักษณะท่าทางของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ					
3. การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร					
3.1 สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกสม่ำเสมอและทันเวลา					
3.2 สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและเงินฝากเป็นประจำ					
3.3 สหกรณ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่อง					
3.4 เจ้าหน้าที่นำอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมมาใช้ในการปฏิบัติงาน					
4. นโยบายรัฐบาล/หน่วยงานภาครัฐ					
4.1 นโยบายรัฐบาลเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานสหกรณ์อย่างจริงจัง					
4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลให้ความสำคัญช่วยเหลือแนะนำสม่ำเสมอ					

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางรุจิรา กลองรัมย์
วัน เดือน ปีเกิด	31 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

